

Opinia națională

Săptămânal de opinie, informație și idei de larg interes național

Istoria românilor este istoria luptei pentru unitatea lor națională

Dan BERINDEI
Membru al Academiei Române

Devenirea istorică a popoarelor cunoaște etape, evoluții, mutații. Ideea unificării naționale a fost un produs al timpurilor celor noi, care a dobândit dimensiuni dominante în veacul naționalităților, de fapt al națiunilor și mai ales al acelor națiuni care nu se strânseseră până atunci, în secolele anterioare, în cadrul unor state unitare.

Românii au trecut printr-un proces evolutiv rapid, în veacurile XVIII și XIX, pornind însă de la temeiuri care le-au fost proprii. Popor împărțit – ca foarte multe alte popoare ale continentului – în state deosebite, unele reprezentând dominații străine ale imperiilor învecinate asupra unor teritorii locuite exclusiv sau majoritar de români și, de asemenea, popor **insulă**, reprezentând romanitatea orientală ruptă de trupul masiv al romanității occidentale, românii au avut necontenit o **conștiință de neam**, convingerea unei unități etnice, indiferent de entitatea statală unde viețuiau. Limba unitară pe care o vorbeau, lipsită de dialecte în spațiul dacic, le întreținea firesc această convingere, și au găsit, totodată, în originea romană o puternică motivație a existenței lor istorice. Dar, au trebuit să se ivească zorii timpurilor noi pentru ca ei să treacă de la convingerea unității lor etnice la idealul strângerii lor laolaltă în unice hotare și ca astfel să se ajungă la o puternică mișcare unificatoare.

Începând cu cel de-al doilea sfert al veacului al XIX-lea, ideea unificării a

dobândit la români o importanță majoră. Nu mai era vorba de **convingerea** ființării unei unități etnice, ci de **necesitatea imperioasă** ca un stat național să fie constituit. În cunoscutele și atât de interesantele sale constatări din 1834, diplomatul francez Bois-le-Comte a evidențiat ființarea generalizată a dorinței de unitate la moldoveni și munteni, el exprimând evident mai ales poziția interlocutorilor săi aparținând boierimii. Patru ani mai târziu, un trimis al prințului Czartoryski constată, la rândul său, vizitând Principatele, că „ideea unirii tuturor populațiilor românești sub același sceptru ocupă toate mințile.” De altfel, în același an, 1838, Ioan Cămpineanu revendica în programul său „o patrie liberă și independentă a tuturor membrilor răspândiți ai nației.” În anul următor, Nesslerrode, ministrul de Externe al țării lui Nicolae I, denunță „facțiunile demagogice”, care urmăreau făurirea unui stat care ar fi urmat să cuprindă nu numai cele două Principate românești, ci și „toată partea din Transilvania și Banat, unde locuiește o populație de aceeași origine.”

Cuprinzând treptat și în profunzime toate straturile populației, ideea unificării – deși fiecare categorie îi va da o proprie interpretare – avea să dobândească dimensiuni naționale și să se afirme dominant ca o necesitate imperioasă în cursul etapelor următoare. În 1848, împrejurările externe n-au îngăduit realizarea unificării statale, dar, în decenii

următor, ideea în sine avea să se transforme în **ideea-forță**, care a însușit mobilizator întreaga națiune și mai ales pe munteni și pe moldoveni, unificarea lor fiind mai lesnicios a se realiza, statele lor fiind autonome și ele având totodată același statut internațional.

Bălcescu a fost cel care a proclamat necesitatea ca ideea unității să fie așezată în centrul demersurilor românilor, el scriind în 1850 că „revoluția” – în re izbucnirea căreia încă mai spera – „nu se va mărgini a cere libertatea dinlăuntru, care e peste puțină a se dobândi fără libertatea din afară, libertatea de supt domnirea străină, ci va cere unitatea și libertatea națională”, iar „deviza ei va fi **Dreptate, Frăție, Unitate**.” Peste trei ani, tânărul Alexandru Odobescu proclama, la rândul său, în „Junimea română”, foaia tinerilor aflați în acea vreme la Paris, că „a sosit timpul ca România să formeze toată o singură și puternică nație.” În 1853, Ion C. Brătianu ținea să demonstreze conaționalilor săi că „a trăi ca nație este cea dintâi condiție a unui popor”, pledând pentru „reîntregirea României.” Tot el susținea – semnificativ și aproape actual – că steagul nostru ar fi „steagul Europei democratice, carele n-ar mai putea pieri decât cu lumea întreagă.” La rândul său și Cezar Bolliac, ardent partizan al viitoarei Uniri, afirma că în cazul înfăptuirii acesteia „România va fi o țară model, fericită înlăuntru și respectată în afară.”

Războiul Crimeii, care a reflectat deplasarea atenției marilor puteri occidentale spre partea de sud-est a continentului european, a creat un cadru favorizant de acțiune mișcării unioniste, „internaționalizând-o.” „Chestia Orientului de astăzi, scria Vasile Alecsandri, în februarie 1855, ne-a scos cu totul la lumină.” Națiunea era însușită de dorința Unirii Principatelor, definită de Kogălniceanu ca „vie și logică”, împlinirea ei urmând să aducă „măntuitoare folosuri.” Când războiul Crimeii a luat sfârșit, problema Principatelor a fost singura căreia marile puteri n-au putut să-i dea în Congresul de la Paris, datorită divergențelor dintre ele, o soluție, ele adoptând calea unei amănări și apoi cea a unui compromis.

(Continuare în pag. 4)

Cu și ... despre muzică, la facultate și la tvRM și nu numai ...

Prof. univ. dr. Carmen STOIANOV
Decanul Facultății de Muzică

Pentru studenții Facultății de Muzică a Universității *Spiru Haret*, fiecare zi petrecută alături de colegi și profesori la cursuri, seminarii sau lucrări practice poate fi considerată o zi de „examen”, mai precis de „work-shop”, de laborator, de atelier de lucru. Scena, podiumul de concert impun exigențe specifice: când se află acolo, sub lumina reflectoarelor, studenții noștri sunt într-un examen continuu. Cu atât mai mult – în sesiunea propriu-zisă, când întreaga atenție acordată subiecților, întreaga „diplomație” în abordarea partiturilor își dau concursul la trecerea cu succes peste ștacheta exigențelor profesorale.

Avem deja – la activul facultății noastre, căreia i-a dat viață eminenta personalitate a muzicii românești, prof.univ.dr. DR.H.C. **Victor Giuleanu** – experiența unui important număr de sesiuni de examene; avem experiența unor licențe de succes, ca și pe cea a participării studenților noștri în importante emisiuni ale postului de televiziune național, universitar și cultural *România de Măine*; o avem și pe cea în care o serie de prestigioși oaspeți de peste hotare, cadre didactice la importante universități – de pe continentul european, dar și de pe alte continente, cum ar fi cel american, asiatic sau australian – au avut un dialog deschis, fructuos cu studenții și cu profesorii noștri. De aceea, punctăm aici câteva idei ce se pot desprinde din „sesiunea” desfășurată pe parcursul primului semestru, ca în cel cealaltă sesiune, cea oficială, a examenelor din iarna 2003/2004.

„Sesiunea” din timpul primului semestru

Concret, pentru acest an universitar, primul după întâia licență desfășurată „acasă”, studenții noștri au probat maturitatea unui

colectiv deja sudat prin imensul număr de ore dedicate studiului pentru desăvârșirea pregătirii profesionale a viitorului profesor de muzică, a celui prin care generații întregi de copii vor deprinde tainele cântului și ale scris-citului muzical în școlile și liceele de cultură generală, ca și în cele de specialitate, artistice, de pe întreg cuprinsul țării. De altfel, mulți dintre aceștia o fac deja, sunt incluși în sistemul învățământului preuniversitar, în cadrul catedrelor de educație muzicală, iar Facultatea de Muzică le oferă prilejul perfecționării didactice prin cursurile formelor de învățământ frecvență redusă sau învățământ la distanță. Cu toate acestea, sunt – și ei – cuprinși în aceeași mare categorie a celor pentru care studiul zilnic, în fața hârtiei cu portative este o necesitate și un mod de viață. Nu puțini au o experiență deosebită în lucrul direct cu copiii, fie la orele de clasă, fie în cluburi ale copiilor sau în școli speciale, ajutându-i pe cei pentru care muzica suplinește alte tipuri de limbaj; o fac cu pricepere, cu dăruire și un har deosebit, așa cum a putut să o constate în inspecțiile efectuate în multe asemenea săli de clasă, cea care îi îndrumă pe calea didacticii muzicii și le veghează orele de practică pedagogică: prof. univ. dr. **Gabriela Munteanu**, un pedagog de înalt profesionalism, model pentru studenții noștri, viitori profesori de muzică.

Mulți dintre acești împătimiți ai muzicii sunt, practic, repere în viața culturală a comunităților din care fac parte; alături de ei, mai tinerii lor colegi se află într-o întrecere deschisă, într-un viu schimb de experiență.

(Continuare în pag. 4)

2004 anul comemorării lui Ștefan cel Mare și Sfânt

Pag.8

LUCHIAN, Anemone

Tărână, țară, țaran – cuvinte cu aceeași rădăcină, dar cu același destin?

Prof.univ.dr. Ion Dodu BĂLAN

Tărână, țară, țaran – cuvinte cu aceeași rădăcină și cu același destin.

Vremurile măștere, de bejenie, prin care „*biet român săracu*” și-a dus viața în Dor și Omenie, au impus în civilizația noastră rurală carul cu două oiști, biserica din căruță și bordeiul cu ieșire ascunsă, prin dos, cum îl descrie cu note tragice Dinicu Golescu în „*Însemnare a călătoriei mele din 1824. '25, '26*”.

Ce simboluri sugestive, năucitoare despre soarta zbuciumată a neamului nostru, constrâns adesea să aibă hodina vântului, să fugă în păduri din mizerabilu-i adăpost, din pământul propriei țări frământat cu lacrimi, cu sânge și sudoare.

Semnificația acestor simboluri apare în toată claritatea, cu mesajul ei de durere și tragism, dar și de durabilitate, de înfruntare a blestemului geopolitic, în umbra zidurilor Mănăstirii de la Argeș, din care peste slujbele de reînnoire a unor regi fără de țară, aventurieri, destrăbălați și criminali și peste hărmălia încoronării unui rege al țiganilor, și nunta unei prințese nenunțată, până la urmă, se aude, prin vremuri, plânsul țărăncii Ana lui Manoli:

*Manoli, Manoli,
Zidul rău mă strânge,
Fețișoara-mi plânge,
Copilașu-mi frânge ...*

Jertfa simbolică a femeii române care plânge de veacuri în zidurile Mănăstirii de la Argeș, dar și în ale caselor din chirpici, neauzită de dirigitorii lumii acesteia care trec cu o rapiditate condamnată pe lângă ea și se prefac a da legi de salvare, rămase literă moartă, fără nici un efect!

Femeia țărăncă, femeia mamă, soție și soră e zidită mereu pentru ca zidul societății noastre să dureze, iar noi nu-i vedem jertfa.

Nu-i vedem truda jertfelnică și abnegația.

O lăsam în pustul satelor fără o pensie cât de cât decentă, fără un dispensar medical, fără leacuri, fără hrană elementară. În societatea noastră democratică se sapă sub ochii ifoșilor un clivaj, o prăpastie foarte mare între țărana amărâtă și îmbuibatele dezgolite până la brâu.

Clădim palate uriașe și nu vedem biserica din căruță, nu vedem carul cu două oiști, la care se înhamă țăranelor buimăcit de străni reforme, care-l fac să-și lase ogorul în paragină. Și totuși nu-și uită datoriile civice și merge la vot și plătește dări și taxe pentru toate.

Cu țăranelor cobai s-a făcut și se fac experiențe peste experiențe, ne așezăm în postura copilei uriașului lui Chamisso care se întoarce acasă cu plugul și unealta în palmă, și nu auzim vorbele uriașului-tată care-i spune fetei că „țăranelor nu e jucărie”.

Prea mulți electroniști, preoți, afaceriști venali, politicieni ifoșiți de duzină privesc țăranelor ca pe o jucărie, ca pe un cobai pe care fac experiențe ucigătoare, pornind de la teorii livrești și ignorând realitatea. Azi, ca niciodată, minimalizând importanța pildeilor înaintașilor solidari cu țăranelor, îl ignorăm

Dezvoltarea durabilă Dimensiunea umană, ecologică și economică

Debutul în secolul al XXI-lea, este marcat, fără echivoc, de sporirea considerabilă a constrângerilor cu privire la **creșterea economică** (amplificarea dimensiunilor producției naționale de bunuri și de servicii, și, prin extensie, la nivelul planetei), din rațiuni întemeiate credem noi, și nu numai. Din câte se știe, se înregistrează presiuni fără precedent asupra lumii naturale, de care omenirea rămâne, totuși dependentă. Recunoaștem sau nu, resursele de materii prime sunt limitate și în permanentă diminuare, iar populația se înmulțește disproporționat și haotic. Nu se poate vorbi de rezolvarea rezonabilă a crizei energetice și a materiilor prime că la orizont apar altele, cu mult mai periculoase, și anume lipsa apei potabile, afectând diversitatea biologică și atmosfera globală, viața în general, și dezechilibrele ecologice. Este de notorietate de-acum că, pe măsură ce consumul mondial de apă s-a triplat în a doua jumătate a secolului al XX-lea, extragerea excesivă a acesteia din adâncuri a coborât semnificativ pânza freatică pe toate continentele, determinând secarea râurilor; cum aproape 70% din apă se folosește pentru irigații, penuria de apă afectează grav producția agricolă, care nu va mai putea face față sporului demografic în anumite zone geografice, deficitul anual

de apă estimat fiind de 163,6 mld.m³ total global.

După cum, pe măsură ce evoluția economică bazată pe combustibili fosili s-a extins, acumularea de bioxid de carbon și a altor gaze în atmosferă a depășit suportabilitatea sistemelor naturale, manifestată sub formă de furtuni și inundații devastatoare.

Prof.univ.dr. **Ion A. POPESCU**
Conf.univ.dr. **Aurelian A. BONDREA**
Lector univ.dr. **Marin A. COMȘA**

Cum problemele de mediu transcend granițele naționale, guvernele au recurs la instanțele internaționale pentru soluționarea anumitor spețe de interes general, adoptând o serie de tratate și convenții.

În sfârșit, revendicarea de spații vitale pentru înfăptuirea creșterii economice a declanșat două războaie mondiale și peste șazecei de conflicte locale, curmând viața a 110 milioane de persoane numai după anul 1900. A nu se omite nici realitatea dramatică potrivit căreia, tipul de creștere economică evocat a contribuit direct la scindarea societăților umane în bogați și săraci, cu consecințe catastrofale asupra a 60%-70% din populația globului.

Din această perspectivă, în opinia noastră, după problema păcii și războiului, al doilea subiect al dezbaterilor din ultima perioadă de timp poate fi considerat - sub raportul importanței și al frecvenței, dar și al provocărilor pe care le induce - cel al creșterii și dezvoltării economico-sociale într-o dublă ipostază, aceea de **dezvoltare durabilă sau sustenabilă**, care urmărește îmbunătățirea calității vieții și protejarea naturii, precum și realizarea echilibrului între oameni și hrană, a coeziunii în interiorul societăților și la nivel global, și **globalizarea** evoluțiilor politice, economice, comerciale și sociale. Ambele procese marchează, de fapt, tentativa de a edifica o nouă comunitate de valori circumscriind un model de viață nou, unic, capabil să estompeze semnificativ nivelurile economice și să asigure conviețuirea unor tradiții culturale extrem de diferite. Așa cum era de așteptat, evaluările se fac de pe poziții și din unghiuri de vedere diferite, în funcție de concepțiile filosofice și politice ale exegeților; varietatea resurselor, structurilor și tradițiilor sociale, a nivelului dezvoltării și potențialului existent; progresul științific și tehnologic; conjunctura și echilibrul de forțe pe plan intern și internațional.

(Continuare în pag. 4)

În prag de primăvară, mărțișor și mărțișoare

Simbol al sosirii primăverii, tradiționalul mărțișor oferit cu prilejul zilei de 1 Martie rudelor; prietenelor, colegelor exprimă sentimentele și inclusiv gustul celui care-l dăruiește față de cel care-l primește. Gestul acesta încărcat de semnificații – daruri miniaturale care aduc noroc, sănătate, puritate sufletească, îndepărtarea spiritelor malefice, având putere regeneratoare, stimulând culoarea vieții – este transmis, repetat din generație în generație, îmbrăcând forme specifice zonelor în care sunt oferite mărțișoarele.

*Având în vedere adevărul că alegerea unui mărțișor nu este atât de simplă, Muzeul Țăranelor Române a organizat a treia ediție a **Tărgului Mărțișorului**, desfășurată în perioada 28 februarie – 4 martie, cu participarea unor studenți de la Universitățile de Arte Plastice și de Arhitectură, cu tineri absolvenți ai acestor universități, cu elevi de la Liceul de Artă Plastică „Nicolae Tonitza”, cu meșteri ale căror obiecte pot fi dăruite de Mărțișor. Participă aproape 100 de expozanți cu micile lor bijuterii, reprezentând o ofertă atractivă, de fapt, o alternativă la explozia de subproduse care invadează acum piețele și bulevardele Capitalei. (A.D.)*

România are deplina capacitate de a-și asuma răspunderile ce decurg din calitatea de stat membru al Uniunii Europene

Prof.univ.dr. Mircea BOULESCU

(Continuare din numărul trecut)

Capitolul 10. Impozitare

Conform concluziilor Raportului din 5 noiembrie 2003 al Comisiei Europene, de la ultimul Raport, România a înregistrat anumite progrese în alinierea acquis-ului aferent impozitării, precum și în ceea ce privește reforma administrativă.

România a continuat într-o anumită măsură alinierea cu acquis-ul și trebuie să mențină ritmul alinierii în toate domeniile, în special în cel al reformei și modernizării administrației fiscale. De asemenea, trebuie luate măsuri pentru îmbunătățirea sistemelor de tehnologie a informației.

Raportul pe 2003 precizează ca progrese înregistrate referitor la Capitolul 10 „Impozitarea”, față de Raportul precedent:

– Ministerul Finanțelor Publice a fost angajat într-un proces de restructurare, cu scopul de a unifica administrația fiscală în cadrul unui singur departament al ministerului. În februarie 2003, ministerul a creat Departamentul de Administrație

Fiscală, care integrează cele trei administrații existente pentru colectare, AUDITARE și CONTROL al contribuțiilor la securitatea socială, în cadrul ministerului;

– În vederea ameliorării procesului de colectare a veniturilor, a fost creat, în ianuarie 2003, Oficiul Marilor Contribuabili pentru București și județul Ilfov, iar numărul personalului din Ministerul Finanțelor Publice a fost mărit;

– România a continuat să modernizeze administrația de impozitare și să îmbunătățească sistemul de colectare a veniturilor. În August 2003 a fost creată Agenția Națională pentru Administrație Fiscală, operațională de la 1 ianuarie 2004. Responsabilitățile majore ale Agenției includ colectarea taxelor, CONTROLUL FISCAL și păstrarea evidenței contribuabililor. Asistența și informarea contribuabililor a evoluat. A fost inițiată implementarea strategiei, adoptate în 2002, pentru îmbunătățirea capacității administrative a administrației fiscale. Strategia acoperă perioada până în luna decembrie 2006 și va fi revizuită în fiecare an.

Evaluarea Comisiei Europene în domeniul impozitării indirecte:

Progrese înregistrate față de Raportul precedent	Evaluarea generală. Ce trebuie să mai facă România?
A. În domeniul impozitării indirecte, România a făcut anumite progrese de-a lungul perioadei de raportare:	A. În ceea ce privește impozitarea indirectă, încă este necesară o aliniere substanțială:
a) TVA	a) TVA
• S-au introdus scutiri de TVA pentru arendarea și închirierea anumitor proprietăți imobiliare și pentru furnizarea de servicii și mărfuri pentru forțele armate în cadrul Tratatului NATO;	• În domeniul TVA au fost înregistrate progrese legislative limitate.
• Au fost alinatele acquis-ului comunitar definițiile referitoare la locul impozitării pentru telecomunicații, serviciile de radiodifuziune și televiziune și serviciile furnizate pe cale electronică;	• Alinierea rămâne incompletă într-o serie de domenii, cum sunt scutirile (cu sau fără drept de deducere), persoanele impozabile, exibilitatea TVA, locul impozitării, importurile, plata TVA, precum și introducerea tuturor schemelor speciale de TVA prevăzute de acquis;
• Au fost luate măsuri pentru implementarea unui sistem de controale ex-post a managementului rambursărilor TVA cu scopul de a reduce semnificativ perioada pentru obținerea acestor rambursări.	• În ciuda eforturilor făcute pe perioada raportată, capacitatea administrativă a autorităților fiscale românești rămâne slabă și fraudele în domeniul rambursării TVA sunt semnificative. Colectarea veniturilor și sistemul de rambursare necesită îmbunătățiri majore. Trebuie dezvoltat în AUDIT EFICIENT, bazat pe analiza riscului;
	• În ceea ce privește interconectivitatea, deși au fost elaborate planuri pentru Sistemul de Schimb de Informații în domeniul TVA, România va trebui să facă eforturi suplimentare pentru finalizarea acestei sarcini și îndeplinirea obligațiilor stabilite de acquis.

Viitorul sociologiei – sociologia viitorului

Prof.univ.dr. Ștefan COSTEA

(Continuare din nr. 384)

Probleme „deschise” în sociologia contemporană

Evoluțiile și acumulările de până acum ale sociologiei au avut și un alt efect, ele au pregătit și au condus la creșterea capacității sale de a ieși din starea de izolare în care s-a plasat în eforturile inițiale de a obține „autonomia” ca o condiție a recunoașterii sale ca știință, astăzi fiind din ce în ce mai deschisă la dezvoltarea „prieteniei intelectuale” cu celelalte științe sociale și umane, în eforturile de aprofundare a cunoașterii „lumii” sociale și de interpretare mai subtilă a fenomenelor proceselor și a vieții sociale în ansamblul său.

Privită însă în ansamblul său, situația generală a sociologiei nu poate fi considerată a se afla într-o etapă total neproblematică. Întrucât, ceea ce s-a reușit până în prezent în procesele de sistematizare și de unificare a realizărilor din domeniul sociologiei descriptive se află abia în fază incipientă, de căutare a unor orientări în această direcție. Chiar dacă aceste procese ar fi duse până la capăt, rezultatul lor n-ar putea constitui decât o „precondiție” a obiectivului major, cel al elaborării unor teorii generale, întinm corelat cu datele empirice acumulate și exprimate în propoziții teoretice empirice susținute.

De aceea este corect consensul aproape general al istoricilor sociologiei, potrivit căruia, distanța dintre teoria (teoriile) sociologică generală și sociologia descriptivă actuală continuă să fie și astăzi considerabilă. Situație care întreține și discuțiile cu privire la caracterul sociologiei ca știință încă în curs de constituire, „tânără”, „mică” (și nu mare), aflată în procese de „creștere” sau de „criză” etc.

Dincolo de toate acestea, ceea ce rămâne esențial a discuta este dacă și în ce fel este posibilă dezvoltarea viitoare a sociologiei ca știință. Două coordonate esențiale pot contura un cadru adecvat al unei asemenea discuții. Prima se referă la analiza măsurii în care generalizările, clasificările, modelele și interpretările realității sociale, pe care

sociologia le-a propus până în prezent, continuă să-și păstreze capacitatea de a mai genera noi direcții, teme sau probleme de reflecție și de investigație și de a produce noi cunoștințe și descoperiri științifice, teoretice sau practice. Și a doua, dacă „obiectul” său de cercetare – societatea – în toate componentele și ipostazele sale a evoluat și s-a transformat atât de profund, încât achizițiile actuale ale sociologiei să nu mai aibă relevanță pentru noua natură și configurație a realității sociale contemporane.

Nu mai luând în considerare aceste coordonate analitice pot fi create condițiile necesare pentru a putea face evaluări și a determina perspectivele sociologiei de a progresa în direcția identificării unor noi domenii, direcții, teme, subiecte de investigație, care să conducă la construcția unor noi generalizări și teorii majore, pe baza cărora să dobândească abilități sporite în

Puncte de vedere

„ghidarea” cercetării de profil pe direcții precise și în valorificarea superioară a rezultatelor cercetării empirice, concrete, consolidându-și pe această cale statutul de știință socială autentică.

Noi orizonturi în evoluția sociologiei ca știință

Reflecțiile, studiile și lucrările de până acum, par să identifice și să determine anumite orizonturi în acest domeniu. Cele consacrate analizei evoluției societăților contemporane reliefează transformări în natura, structura și formele de organizare a acestora, comparabile cu cele ce s-au produs în perioada trecerii de la societățile

Concluziile Comisiei Europene cu privire la TVA	
• Au fost acordate derogări pentru scutirea de TVA a transportului internațional de pasageri și pentru pragul de înregistrare impozitare cu TVA pentru întreprinderile mici și mijlocii.	
b) Accize	b) Accize
România a continuat alinierea graduală a accizelor pentru toate categoriile de produse amonizate, în condițiile în care cota accizelor aplicată în prezent rămâne considerabil mult în urma minimeii stipulate în acquis-ul relevant;	• Chiar dacă recenta legislație asupra accizelor reprezintă un progres, încă este necesar un efort substanțial (în special alinierea sferei scutirilor, a cotelor accizelor și a structurii produselor accizabile);
• Cotele accizelor la uleiurile minerale au crescut în urmă introducerii taxei de drum în accize;	• Incompatibilități cu acquis-ul sunt și în ceea ce privește regulile privind exigibilitatea accizelor, a pierderilor și a neregularităților;
• Nivelurile diferențiate de accizare aplicate micilor producători de bere autohtoni și străini au fost eliminate;	• Circulația în regim suspensiv a produselor accizabile, în special prevederile referitoare la sistemul antepozitare fiscală sunt în curs de a fi transpuse.
• România a inițiat înregistrarea și autorizarea taxării (implementarea sistemului de antepozitare) antepozitărilor fiscali în octombrie 2003.	
Concluziile Comisiei Europene cu privire la accize	
• România a obținut o perioadă de tranziție pentru aplicarea nivelului minim al accizei la țigări, până în decembrie 2009.	
• România a obținut o derogare pentru aplicarea unei scheme specifice de accizare pentru distilarea efectuată de fermieri.	
B. În domeniul impozitării directe	B. În ceea ce privește impozitarea directă
• România nu a introdus legislație nouă în sectorul impozitării directe.	• România va trebui să continue alinierea legislației referitoare la impozitarea directă.
• Potrivit calendarului pentru impozitarea graduală din Legea privind impozitul pe profit din iunie 2002, cota redusă de 5% aplicată profitului aferent veniturilor obținute din export a fost majorată la 12,5%.	• examinarea legislației trebuie continuată în vederea eliminării eventualelor măsuri dăunătoare, astfel încât legislația să corespundă principiilor codului de conduită pentru Impozitarea Afacerilor, după data aderării în aceeași măsură, ca și în actualele state membre.

Cooperare administrativă și asistența reciprocă

• Nu a fost înregistrat nici un progres semnificativ în ceea ce privește cooperarea administrativă și asistență reciprocă.

• A fost inițiată pregătirea specifică a personalului pentru viitorul Oficiu Central de Legătură și Oficiul Accizelor. Oficiul va fi responsabil de cooperarea administrativă cu statele membre până la momentul aderării.

În cadrul progreselor înregistrate referitor la Capitolul 10 „Impozitare”, explicităm activitatea de administrare a marilor contribuabili și înființarea Agenției Naționale de Administrare Fiscală.

În vederea creșterii eficienței administrării și colectării veniturilor bugetului de stat, monitorizării și asistării fiscale, precum și a controlului fiscal la marii contribuabili, începând din ianuarie 2003, activitatea de administrare a marilor contribuabili din municipiul București și județul Ilfov este organizată, în cadrul Direcției generale de administrare a marilor contribuabili din municipiul București și din județul Ilfov.

Această direcție administrează:

a) contribuabili, persoane juridice, cu sediul social în municipiul București, respectiv în județul Ilfov, care îndeplinesc acumulativ următoarele criterii:

– volumul obligațiilor la bugetul de stat constituite la nivelul anului 2001 să fie mai mare sau egal cu 14 miliarde lei;

– cifra de afaceri plus pierderea înregistrată, raportate în situațiile financiare încheiate la 31 decembrie 2001, să reprezinte o sumă mai mare sau egală cu 50 miliarde lei;

b) Banca Națională a României;

c) societățile bancare cu sediul social în municipiul București, respectiv în județul Ilfov;

d) societățile de asigurări autorizate, cu sediul social în municipiul București, respectiv în județul Ilfov;

e) Societatea de Investiții Financiare Muntenia și filialele acesteia;

f) sucursalele și/sau punctele de lucru stabilite ale contribuabililor menționați la lit. a) – e), înregistrate fiscal în municipiul București, respectiv în județul Ilfov;

g) sucursalele și/sau punctele de lucru stabile, înregistrate fiscal în municipiul București, respectiv în județul Ilfov, ale contribuabililor mari, persoane juridice

administrate de alte organe fiscale teritoriale.

Criteriile de selecție a marilor contribuabili se actualizează anual pe baza indicelui de inflație stabilit la nivelul anului precedent, comunicat de Institutul Național de Statistică.

În baza criteriilor de selecție, lista marilor contribuabili de Direcția generală de administrare a marilor contribuabili din municipiul București și din județul Ilfov se stabilește prin ordin al ministrului finanțelor publice.

Agenția Națională de Administrare Fiscală

Agenția Națională de Administrare Fiscală, operațională legal de la data de 1 ianuarie 2004, ca organ de specialitate al administrației publice centrale, este instituție publică cu personalitate juridică, cu buget propriu, în subordinea Ministerului Finanțelor Publice. Cheltuielile curente și de capital se finanțează de la bugetul de stat.

Agenția:

a) își desfășoară activitatea în domeniul impozitelor, taxelor, contribuțiilor și al altor venituri bugetare, prin intermediul procedurilor de gestiune, colectare, control fiscal, soluționare a contestațiilor și dezvoltarea unor relații de parteneriat cu contribuabilii, inclusiv prin acordarea de servicii de asistență;

b) este responsabilă, atât la nivel central, cât și la nivel teritorial, în numele și în contul statului de aplecare legislației privind impozitele, taxele, contribuțiile și alte venituri ale bugetului de stat, precum și veniturile altor autorități și instituții publice centrale sau ale comunității Europene, a căror administrare îi este conferită prin acte normative sau convenții, exclusiv veniturile datorate în vamă;

c) asigură:

– aplicarea unitară a prevederilor legislației privind impozitele, taxele, contribuțiile și alte venituri bugetare;

– colectarea veniturilor bugetare;

– executarea prerogativelor stabilite prin lege prin aplicarea unui tratament echitabil tuturor contribuabililor;

– utilizarea tehnologiilor noi în susținerea managementului Agenției și îmbunătățirea relației cu contribuabilii.

(Continuare în numărul viitor)

Institutul Cultural Român

Posibilă foaie de parcurs

Alexandru MIRONOV

(Continuare din numărul trecut)

IV. **Cultură și televiziune.** Va fi piatra de încercare a ICR, dar bălția cu negustorii de imagini trebuie, cândva, începută – și poate acum este momentul.

ICR poate porni, de pildă, o campanie de cablare pentru televiziune a tuturor locuințelor românilor, în prima fază obiectivul fiind cablarea (și pentru Internet, acolo unde nu s-a făcut) a celor peste 24.000 de unități școlare românești (de la grădinițe la universități), ceea ce ar include renașterea tele-școlii (în care s-ar implica, voluntar, cred eu, cel puțin Televiziunea Română de Măine, TVR2 și TVR Cultural).

Partea cea mai dificilă s-ar baza pe o intervenție a Consiliului Național al Audiovizualului – din ce în ce mai activ în ultima vreme, spre cinstea lui. Ca și în cazul posturilor de radio, C.N.A. ar trebui să impună

de familie” a lui Petru Dmirescu mi se pare nu numai scenarizabil și realizabil, ca serial TV, dar chiar un posibil produs de export) – cu contribuții la ICR, dar și ale posturilor TV beneficiare ale unor reclame bănoase.

Tot C.N.A. – la intervenția ICR – poate fi convins să ia taurul de coarne și să introducă un control logic al „Partidului părinților” asupra emisiunilor și filmelor incitând la violență, pornografie, rasism.

V. **Muzee, patrimoniu, patrimoniu imaterial.** Foarte bine stăpânit de MCC, domeniul poate fi ajutat de ICR prin organizarea de manifestări de genul celor pe care le face muzeograful Corneliu Bucur la Muzeul Tehnicii Populare din Dumbrava Sibiului (tărguri de meserii, tabere, defilări ale meșterilor din toată țara, concursuri, competiții) și, la fel de foarte bine, Muzeul Satului și Muzeul Țăranului Român.

Opinii în Opinia

tuturor posturilor TV un minimum de minute, rubrici, emisiuni de **educație pentru cultură și știință**. În al doilea rând, ar trebui să ceară amendarea Legii de Organizare și Funcționare a SRTV și SRR, cerând, pe de o parte , cele două instituții să renunțe complet la publicitate – ca în cazul celebrei BBC – și, pe de altă parte, obligând posturile TV beneficiare ale sumelor astfel disponibilizate („piața de publicitate” poate atinge 200.000.000 de dolari anual în România) să contribuie, prin fonduri proporționale cu încasările din publicitate, la realizarea unor seriale și documentare de televiziune utile culturii românești și școlii românești (după exemplul Franței, unde seriale ca „Mizerabiliu”, „Contele de Monte Cristo” etc. au fost realizate cu bani de la posturi private). S-ar putea astfel comanda serialul „Junimea” (la Studioul Teritorial Iași al SRTV), „Școala ardeleană” (Cluj-Napoca), „Zburătorii români” (Timișoara) sau, de ce nu, seriale artistice (mie romanul „Cronica

Peate ar fi binevenită implicarea ICR în instituirea unei rețele de muzee locale (orașenești, sătești), pe care să le doteze elevii școlilor, antrenându-i astfel pe cei mici într-o activitate – cea de păstrător de patrimoniu (și imaterial, deci folclor) – de care vor avea nevoie în viitor, dacă România se va implica cu adevărat în industria turistică.

VI. **Activitatea editorială** este ultima, pe lista mea de priorități, pentru motivul, evident, că în România funcționează deja foarte bine edituri respectabile, pe care ICR ar trebui să le „lege”, orientându-le spre cele două „albii” pe care îi curge metabolismul. A reuși o mână de ajutor către biblioteca școlară (deci către MECT) și bibliotecile publice (deci către MCC) este mai important decât a edita cărți – și mai aproape de spiritul Legii 356/2003. Este, prin urmare, mai simplu să comandăm Uniunii Scriitorilor tiraje mari din noua „Bibliotecă pentru toți” (cu care să dotăm cel puțin cele 3300 de biblioteci de școli, de universități.

Implicații metodologice ale relației informare–formare

Prof.univ.dr. Ioan ȘERDEAN

(Continuare din numărul trecut)

Numeroase creații cu care vin în contact cititorii (sau ascultătorii), cu mari resurse afective, sunt de nuanță lirică, dar calea spre înțelegerea corectă și integrală a mesajului lor este cu totul aparte, specială. Înțelegerea acestora este asigurată de interpretarea corectă a mesajelor transmise, mai ales prin metafore și alte figuri de stil. În asemenea creații nu e vorba atât de evenimente, de întâmplări deosebite, la care iau parte diverse personaje. Gândurile și sentimentele scriitorului sunt exprimate prin cuvinte alese, care spun mult mai mult decât s-ar părea la prima vedere sau ascultare. Lucian Blaga, vorbind despre acest gen de creație spunea: „*Un gând devine liric dacă se spune pe jumătate și apoi se suspendă*”. Și cum sentimentele nu se învață, ci se trăiesc, este bine ca în trăirea lor, cei ce le citeșc sau le ascultă, de-s elevi, de-s studenți, de-s persoane mature, să nu fie tulburati; să nu se introducă adevărați paraiziți, care estompează intensitatea emoțiilor. Căci, tot Lucian Blaga mai spune: „*Ceea ce se poate spune implicit să nu se spună explicit*”.

Există în literatura noastră creații, în versuri sau în proză, care în aparență n-ar conține resurse afectiv-sentimentale, decât cu totul de suprafață, ca valori nesemnificative. Și totuși... un singur fragment de vers îndrăgit exclusiv de cei mai mici școlari, din poezia **Vestitorii primăverii** de George Coșbuc, ne poate convinge de contrariul: „... *Nu v-a fost dor de țara voastră?*” *Cuvântul „dor”*, care sugerează un sentiment de înaltă vibrație sufletească, este intraductibil în oricare altă limbă; este o expresie de sorginte pur românească; ea nu poate fi explicată prin sinonime. Pentru școlarii mici (și nu numai pentru aceștia), în scopul înțelegerii sensului și pentru a trăi emoțiile pe care le semnifică, cel mai nimerit ar fi să li se aducă în minte momente, împrejurări, situații în care au trăit sentimentul de dor. În versul amintit, al lui G. Coșbuc, este vorba de dorul de țară. Și acel „voastră” („țara voastră”) poate fi comentat; căci deși se întore din „țări de soare pline”, acolo, pășărelele s-au simțit străine”. Prin urmare, aici e țara lor. Resursele afective ale semnificației acestor versuri și chiar numai a unor cuvinte sunt cât se poate de evidente.

Ne stăruie în minte și în gând un buchet de cuvinte alese care pătrunde și ajunge în

resorturile afective ale oricăru cititor: lătle: Această țară este ca o „creangă de aur”. Nu poți să nu admiri cu sufletul la gură „măreția Carpaților”, „peisajul mitic al Olului”, „melancolia Mureșului”, „imaginea extatică a Mării Negre” sau „simfonia barocă a Deltei...” „Nu poți să treci indiferent pe lângă măreția Daciei Felix”, pe lângă faptele mari ale voinzilor. Nu poți să nu fii mândru de acest mirabil pământ românesc, în care, vorba poetului „... toți teii miros a Eminescu” și în care „Toți plopii sunt fări sofi”.

Conținuturi și imagini ca cele de mai sus se află în numeroase activități didactice și extradidactice. Important este ca ele să fie descoperite și comentate într-o asemenea manieră încât să aducă un spor de calitate afectivității celor care le întâlnesc.

Am stăruit, în demersul pe care l-am întreprins, pe o temă, în aparență, fără prea multe semne de întrebare, dar deosebit de complexă și plină de surprize, mai ales asupra componentei afective a relației dintre informativ și formativ, din rațiuni pe care le-am susținut, dar și pentru că, așa cum, de altfel, argumentează un reputat psiholog român, Alexandru Roșca, „procesele afective sunt o reflectare cu caracter de atitudine”, iar de la atitudine până la reflectarea ei în conduită, distanța e infimă. Atitudinea este cel mai convingător argument al unei conduite conștiente, bazate pe necesitatea pe care o resimte oricine și care îndeamnă la acțiune.

Cu toate riscurile pe care le incumbă o temă atât de dificilă, despre care, poate, câteodată, avem impresia că știm totul, dar în realitate mai sunt multe de căutat și, mai ales, de aflat, am îndrăznit să intru în labirintul ei, cu speranța că voi mai descoperi unele întrebări la care va trebui să le caut răspunsuri.

Am aflat, într-adevăr, întrebări cu mult mai multe decât cele la care am încercat să dau răspunsuri în rândurile de mai sus. Departate de mine gândul că răspunsurile formulate la doar câteva din aceste întrebări sunt complete și vor satisface pe deplin.

Mă gândesc însă că ceva bun, în spiritul didacticii moderne am realizat, totuși: am răspuns pentru mine la întrebări pe care mi le-am pus eu însumi. Dacă și cititorul va aprecia, cel puțin în parte, aceste răspunsuri și mai ales dacă, după lectura acestor rânduri, va căuta, în continuare, întrebări la care să răspundă fiecare, înseamnă că eforturile noastre comune vor da roadele așteptate.

O valoroasă restituire cu multiple semnificații

Valeriu RÂPEANU

Datorăm istoricului și editorului Florin Rotaru una din cele mai importante restituiri culturale din ultimii ani: tipărirea în editura *Biblioteca Bucureștilor* a celor două volume care alcătuiesc **Istoria Românilor** de Ion I. Nistor, manuscris la care istoricul ce și-a legat numele nu numai de temeinice lucrări științifice, ci și de lupte pentru redeşptarea conștiinței naționale că Bucovina, având un rol cultural și politic însemnat în anii făuririi unității noastre naționale, a început să lucreze din 1938.

Împrejurările istorice nu i-au fost prielnice: învățatul bucovinean, profesor la Universitatea din Cernăuți al cărui rector a fost între 1933-1940, a cunoscut prăbușirea hotarelor țării în 1940, văzându-și sfârșitul visul pentru care luptase până în 1918, când a fost unul din factorii hotărâtori ai formării conștiinței unității naționale a românilor bucovineni și unul din cei ce au acționat cu hotărâre pentru Unirea acestui ținut cu România în 1918. Membru corespondent al Academiei Române din 1911 și membru titular din 1915, Ion I. Nistor va fi numit în 1945 director al Bibliotecii Academiei. În 1948 nu va mai face parte din Academia R.P.R., fiind alături de alți savanți și scriitori epurat din această Instituție. Alături de peste o sută de demnitari ai fostului regim este arestat în noaptea de 5-6 mai 1950 (amintirile din închisoare sunt publicate în cel de-al doilea volum al cărții de față), de unde va fi eliberat peste cinci ani, la 6 iulie 1955. În condiții dificile a mai trăit șapte ani de zile până la 11 noiembrie 1962. Avea 86 de ani. În momente bune și rele ale vieții sale a lucrat la această **Istorie a Românilor** care vede lumina tiparului la patru decenii de la moartea savantului. Manuscrisul, păstrat de fiica sa, Oltea I. Apostolescu, și de fiul acesteia, Vlăstar Nestor Apostolescu, va prileji întâlnirea cu opera unui istoric de o temeinică pregătire științifică, de o mare rigoare, care și-a dedicat viața studiilor trecutului românesc. Din păcate,

în afară de **Istoria Bucovinei**, ediție și studiu biobibliografic tipărite de Stelian Neagoe în 1991 la Editura Humanitas, și de **Amintirile din închisoare**, apărute în revista *Memoria*, nici o pagină de Ion I. Nistor n-a mai fost publicată în țara noastră din 1947. Tocmai de aceea reprezintă un eveniment apariția acestui manuscris inedit, de care foarte puțini știau, restituit în condiții științifice de istoricul Florin Rotaru, care a însoțit textul cu bogate și necesare note științifice ce fac precizările de rigoare menite să aducă „la zi” textul (să nu uităm că autorul nu avut răgazul unei reverdi în împrejurările vitrege de după 1947 pe care le-am evocat). Scrisă cursiv, cu naturalețe,

Istoria Românilor de Ion I. NISTOR

nenijlocit la evenimente de importanță crucială.

Rândurile pe care le reproducem arată clar acest fapt și în același timp mărturia istoricului dovedește aria de influență a ideilor și acțiunii lui N. Iorga înainte de primul război mondial: „Slăbirea vechilor tradiții politice protestatare făcu să se ridice pe la 1914 **noul curent politic cultural**, care pornea de la tineretul intelectual ce-și făcuse educația sufletească națională prin lectura produselor noii școli literare din România liberă, reprezentată prin revistele «Sămănătorul» și «Neamul Românesc» al lui Nicolae Iorga. Reprezentanții acestui curent se grupează în jurul revistei «Junimea literară», care apără la Cernăuți sub conducerea tânărului profesor Ion I. Nistor. Reprezentanții noului curent în viața publică din Bucovina **propăvăduiau cu hotărâre** și curaj ideea unității culturale a românilor de pretutindeni, care trebuia să premergea unirii politice a tuturor românilor în hotarele lor etnice și istorice.”

Nu am putea acum, când **Istoria Românilor**, dusă la capăt cu o încordare eroică de autorul ei, care nici în momentele tragice ale existenței sale nu s-a descurajat, ci, în ciuda privațiunilor de ordin material, a suferințelor consecutive celor cinci ani de îngrozitoare detenție la o vârstă înaintată (avea 74 de ani când a intrat la

Sighet și a fost eliberat la 79 de ani) să nu cităm portretul pe care N. Iorga îl face istoricului doar cu cinci ani mai tânăr decât el și care reprezintă o definire esențială a locului pe care l-a ocupat Ion Nistor în viața noastră publică și științifică: „*acesta, venind să aducă Regelui hotărârea de Unire a Adunării din Bucovina, a trecut pe la mine pentru a-mi cere să redactez adresa omagială pe care peste câteva ceasuri era s-o prezinte. D. Nistor îmi era cunoscut de multă vreme. Profesorul de liceu de la Suceava făcuse studii la Viena, și cu vechiul meu prieten Jirecek, și trecuse apoi și pe la Universitatea din București, unde a ascultat cursurile noastre. Numit profesor de istoria românilor la Universitatea din Cernăuți, în baza unor frumoase lucrări, publicate în limba germană despre comerțul Moldovei, nu rămăsese în provincia sa la începerea războiului, ci trăise la București, în împrejurări grele, Al. Constantinescu dându-i să traducă în nemțește volumul întâi din **Istoria Comerțului a mea** – manuscrisul s-a pierdut la minister – și ne întovărășise în refugiu din Moldova, trecând apoi și la Odessa și gustând astfel din toate mizeriile răzăcirii și instrăinării.*

Naționalismul lui cultural, deosebit de acela teoretic și politic, al lui Flondor, era întocmai ca și al meu, și consideram pe amicii lui din Bucovina (...) și pe inși amicii mei politici.” Pe un ton blând, N. Iorga reproșa tovarășului său „de ocupații, harnic și modest” trecerea în rândurile partidului național liberal, fapt care l-a făcut „să nu dea tot ce ar fi putut da” (**O viață de om**, ediția 1984, p. 378)

Cu toată această implicare politică și bogată activitate de animator pe tărâmul culturii și al învățământului, Ion I. Nistor n-a părăsit cercetarea istorică. Bibliografia de la sfârșitul volumului al doilea (cărcea trebuie să i se adauge comunicarea finută la Institutul de Studii și Cercetări Balcanice, intitulată „Assises prehistoriques de l’unité Carpatho-Balcanique” apărută în revista **Balcenia**, VII, 2, MCMXLIV, p. 333-343) ne arată că ne aflăm în fața unei opere care își așteaptă editorul. Comunicări științifice apărute în tiraje reduse, volume legate de Basarabia, Bucovina, interzise și chiar distruse timp de decenii, vor trebui strânse în volum pentru a restitui celor de astăzi dimensiunile intelectuale și morale ale operei lui Ion I. Nistor.

Nu ne îndoiim că editura **Biblioteca Bucureștilor** și istoricul Florin Rotaru, cărora le datorăm această prețioasă apariție editorială, una dintre cele mai însemnate în planul recuperării valorilor culturii noastre, nu se vor opri aici.

La ora evaluărilor Învățământul superior românesc

Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului (MECT) a dat recent publicității un document important: **Raport privind starea învățământului superior (2001-2003)**. Însemnătatea acestui studiu rezultă inclusiv din faptul că de circa 7-8 ani, respectivul minister a frânt tradiția publicării sub autoritatea sa a clasicii **Documentar statistic privind dezvoltarea (evoluția) învățământului din România**. Chiar și minima transparență pe care o asigură acest Documentar statistic deranja, probabil, respectivul cabinet ministerial, indiferent de culoare lui politică, și tocmai acest fapt explică suspendarea apariției sale anuale. Dar ceea ce miniștrii au sperat a câștiga prin punerea acțiunilor lor la adăpostul „perdeli de întuneric” s-a dovedit a avea cu timpul un revers incomparabil mai grav: lipsa informațiilor autorizate, reducerea ei la tot mai rarele conferințe de presă, în care coexistă inclusiv declarații improvizate și contradictorii, au creat o stare de imprecizie informațională.

Tocmai această ruptură și, ulterior, destructurare informațională explică inconsecvențele și aprecierile, lipsite uneori

INFANTOCRATIA

A devenit un fel de lait-motiv formula: să promovăm tinerii, să le acordăm încredere, să fie stimulați în a se exprima, a-și pune în valoare energia, deschiderea la nou, abilitatea inovării, nevoia împlinirii!

Și câte și mai câte nu se spun despre tineri, din partea celor mai vârstnici spre a li se câștiga grațiile. Iar din partea tinerilor pornesc săgeți de nemulțumire pentru faptul că promisiunile au în ele ceva formal, iar tinerii, pornind de la aceste promisiuni, îndrăznesc la rândul lor mai mult, se consideră apți nu doar de politică, ci chiar de cărna țării, de o prezență cât mai consistentă în forurile politice de fotolii parlamentare, departamentale, directorale etc.

Însemnări de Damian HUREZEANU

Toate aceste recuzite lumești țin loc de idealuri, sau sunt chiar idealuri.

Tineretul vrea „să ardă etapele”, să devină „operațional” cât mai repede, „aici” și „acum”. Lumea se grăbește, oamenii se grăbesc, ne cufundăm într-un vârtej al schimbărilor. Este normal, într-un fel, ca tinerii să revendice noua lume, să se creadă îndreptățiți spre a o lua în stăpânire. Vârstnicii spun „promovarea tinerilor” cu o insistență care vrea să dezvăluie aptitudinea lor pentru nou, captarea adeziunii tinerilor, atașamentul la ideea de progres. Într-o ipostază nouă și după o perioadă care a demonetizat aproape cu totul ideea de progres, iată că aceasta se relansează în noi ipostaze: trendul evoluției universale contemporane e progresist, construim o societate pe un piedestal al progresului, al „performanței”.

Tinerii ar vrea „să asalteze cerul”. Îndemnul la prudență, la merit și valoare, la experiență și cumpătare, li se pare că se așează în calea lor și că semnifică refuzul „noului”.

În jocul politic, mai ales în tentația spre vârfurile politicii, se întrevede năzuința puterii, a conducerii. Năzuința căreia trebuie să se asociez competența, stăpânirea domeniului, deplina formare

intelectuală, dobândirea unui vast orizont asupra lumii și a problemelor ei, mai cu seamă pătrunderea condițiilor propriiei țări – trecute, prezente, ca și a tensiunilor spre viitor.

La o întrebare pusă cândva lui Nicolae Titulescu cu privire la calitățile pe care trebuie să le întrunească un diplomat, marele bărbat de stat a pus pe unul din primele locuri cunoașterea istoriei lumii și a propriei țări, reprezentarea clară a problemelor contemporaneității, scrutarea nevoilor societății contemporane și, bineînțeles, cunoașterea raporturilor politice și diplomatice, a liniilor de forță ale procesului istoric.

Toate acestea cer cultură și rafinament intelectual.

Tânăra generație, tinerii care vor să se ilustreze în politică trebuie să fie pregătiți s-o facă. Să aibă maturitatea și sentimentul responsabilității. Or, de ce să n-o spunem, anii tranziției n-au fost tocmai proprii formării unor asemenea calități. Prea mult lăscism, o prea mare dorință de viață vecină cu hedonismul, prea multă indulgență și căi de „realizare” peste noapte.

Paradoxal, tocmai această situație fortifică presiunile întru deschiderea și mai largă, cât mai largă, spre domeniul politic.

Știu sau simt tinerii că acolo e „bătaia peștelui”, că uneori politica este o excelentă industrie lucrativă.

Cum o fi, cum n-o fi, politica cere o enormă răspundere.

Pentru actul conducerii este necesar un proiect. Matur, echilibrat, coerent. S-a cristalizat așa ceva, ca alternativă, în rândurile tineretului? Sau ca un complement la proiectele existente? Este dificil, din câte știu, să se vorbească de așa ceva.

Într-un cuvânt, chemarea tineretului este simpatică, dorința de a fi el însuși se cuvine salutată. Afirmarea tineretului este demnă de elogiu și încurajare.

Totul însă pe temeiuri solide și pe valori autentice. Totul până la ... infantocrație.

Salturi calitative după acumulări... calitative

În virtutea confirmării acreditării din iulie 2002, Facultatea de Management Financiar-Contabil București a organizat a treia sesiune a examenului de licență în perioada 17-19 februarie 2004 la specializarea Management-Financiar Contabil.

Desfășurat conform metodologiei adoptate și îmbunătățite pe baza experienței acumulate în cele două sesiuni anterioare, examenul de licență din sesiunea de iarnă 2004 a corespuns așteptărilor organizatorilor, prin rezultatele obținute confirmând nivelul pregătirii candidaților. În condițiile manifestării unei exigențe inerente importanței acestei forme de examinare finală, din 126 candidați prezentați la examen, au promovat 105 absolvenți, reprezentând o pondere de 83,3%.

De la o sesiune la alta, metodologia de desfășurare a examenului de licență a căpătat precizie și o mai mare consistență, fiecare gen de activități

Conf.univ.dr. Eugen GHIORGHIȚĂ
Prodecan al Facultății de Management Financiar-Contabil

fiind riguros programat. Menționăm în acest sens planificarea din vreme (luna octombrie 2003) a orelor de pregătire cu profesorii titulari ai disciplinelor

cu multiplicarea lor în ziua examenului, asigurarea respectării disciplinei pe perioada desfășurării examenului, verificarea lucrărilor și afișarea la timp

Examen de licență la Facultatea de Management Financiar-Contabil

prevăzute în tematica examenului, afișarea din timp a tematicii pentru licență, stabilirea cadrelor didactice însărcinate cu redactarea întrebărilor-grilă, asigurarea confidențialității transmiterii subiectelor responsabililor

a rezultatelor, organizarea examenului de susținere a lucrării de licență.

Experiența acumulată impune o serie de îmbunătățiri pentru sesiunea viitoare, ce va avea loc în luna iulie 2004, si anume: acordarea unei

importanțe sporite disciplinelor de specialitate în cadrul disciplinelor de examen; formularea cu mai mare claritate a întrebărilor de examen; concentrarea unor forțe adevcate supravegherii desfășurării probei scrise; organizarea orelor de pregătire pe parcursul semestrului II pentru absolvenții promoției anului universitar 2003-2004, precum și pentru cei din anii anteriori; sporirea exigenței îndrumătorilor lucrării de licență prin distribuirea judicioasă a absolvenților.

Progresele înregistrate ne îndeamnă să credem că examinarea finală la Facultatea de Management Financiar-Contabil București sub forma examenului de licență va consacra în continuare adevărați specialiști în domeniul Managementului Financiar-Contabil pentru promoțiile 2003-2004 și 2004-2005, urmând ca promoția 2005-2006 să inaugureze specializarea Contabilitate și Informatică de Gestiune.

de profunzimea analizei, din recentul Raport. Surprinde mai întâi faptul că în acest Raport nu se află și referiri la sistemul de ansamblu al învățământului românesc. Fără relaționări cu etapele preliminarilor ale învățământului universitar, starea reală și îndeosebi perspectivele de dezvoltare ale acestuia nu pot fi configurate decât aleanaieru. Pentru că nu poți evalua corect starea învățământului universitar dacă nu ieși în calcul și baza educațională pe care se sprijină. De altfel, se știe că orice document consacrat obiectivului strategic al secolului XXI, anume orientarea activităților educaționale spre o **societate a cunoașterii** și, deci, spre o **Europă a cunoașterii**, face apel la **întregul** sistem de învățământ, chiar dacă multă dintre recomandări privesc îndeosebi universitățile. Tocmai această lacună de orientare le joacă festa autorilor amintitului Raport, când ei constată, oarecum cu conștiința împăcată, că „**numărul total de burse de studii acordate** în anul universitar 2002-2003 studenților cu domiciliul în mediul rural a fost doar de **600, față de cele 2000 oferite**”. Oare nu tocmai starea critică a învățământului preuniversitar din mediul rural explică ponderea de numai 1% a studenților provenienți din acest mediu și, prin consecință, cererea cu mult sub oferta celor 2000 de burse anume destinate tinerilor din mediul rural?

Alte inconsecvențe și aprecieri lacunare se regăsesc în capitolul despre evoluția numărului de studenți și cadre didactice, la nivel național. Nu știm că până și datele statistice despre numărul studenților la nivelul anului universitar 1990-1991 se modifică pe măsură ce ne depărtăm de acest an. Fapt este că dacă în **foate Documentarele statistice privind evoluția învățământului în România**, apărute după 1991, numărul total al studenților, români și străini, din anul universitar 1990-1991 era de 192.810, cifra corespunzătoare înscrisă în recentul Raport este mai mare. Nu cu mult mai mare, dar suficient de diferențiată și de „exactă” încât să genereze impresia unei documentări ușor superficiale. Mai grav, pentru că exprimă o posibilă atitudine tendențioasă, ne apare un alt aspect:

Dinamica numărului total de studenți în învățământul public și particular

Tipul de învățământ	2000/2001	2001/2002	2002/2003
Public	378.850	431.608	457.259
Particular	138.591	150.660	146.815
TOTAL	517.441	581.268	603.074

Argumentul în favoarea creșterii, în continuare, a numărului de studenți, inclusiv în învățământul superior privat, se sprijină și pe constatarea din Raport că „*analiza rezultatelor obținute de absolvenții la examenul de licență nu relevă mari decalaje între studenții de la universitățile de stat și cele particulare*”, ceea ce – conchide pe bună dreptate Raportul – conduce la ideea că nu sunt diferențe calitative între ele.

Capitolul despre liniile strategice privind dezvoltarea învățământului superior (2003-2010) cuprind obiective interesante dintre care

unele (relansarea programului de investiții, îmbunătățirea sistemelor de sprijin financiar pentru studenți, creșterea responsabilității conducerii instituțiilor de învățământ superior în gestionarea resurselor financiare ș.a.) dețin înțietatea în activitatea celor mai mari universități românești particulare. Iată, deci, tot atâtea argumente în sprijinul adevărului că în învățământul superior particular are o puternică motivație în România.

Mihai IORDĂNESCU

Istoria românilor este istoria luptei pentru unitatea lor națională

(Continuare din pag. 1)

Dar, pentru români problema avea o însemnătate decisivă; era o chestiune de existență a națiunii și a viitorului ei, a cărei rezolvare urma să încheie, să împlinească, un proces istoric fundamental, în temeiul căruia mersul înainte putea fi asigurat pe mai departe (...).

Cum putea altfel înțelege rezultatele alegerilor pentru Divanurile sau Adunările ad-hoc, victoria absolută a mișcării unioniste, adoptarea programului ei cu unanimitate sau cvasi-unanimitate de voturi de amintitele adunări, deși printre punctele acestui program erau unele prin care se sancționa sfârșitul lumii privilegiilor și acest lucru a fost realizat chiar de deținătorii acestora!

Oricum, românii și-au exprimat opțiunile fără să ezite. În schimb, pentru puteri, ori cel puțin pentru unele dintre ele, acceptarea revendicării fundamentale exprimată de reprezentanții națiunii române a fost refuzată sau amânată. O firmă luminoasă, cea a **Principatelor Unite**, era departe de a satisface deoarece, în afara concesiilor privind instituirea Comisiei Centrale și a Curții de Casație, ori posibilitatea reunirii armatelor, Unirea în forma dorită de români fusese refuzată de Conferința de la Paris și ignorată în Convenția din 7/9 august 1858. În această situație, le-a revenit celor direct interesați de această problemă devenită internațională să-i găsească rezolvarea.

Dubla alegere, o cale ingenioasă și inteligentă politic, a fost soluția spontană pe care prin voința și unanimitatea lor au impus-o românii. Efectul internațional al evenimentului a fost cel al unei „furtuni de vară iscată din senin”, cum s-a exprimat această idee într-o publicație a vremii, producând interes, uimire și chiar admirație (afirmată printre alții nu numai de Cavour, dar și de Kossuth Lajos). Oricum, această problemă internațională

au rezolvat-o, au împlinit-o cei pe care-i privea direct, soluția lor sfârșind prin a fi acceptată de toate puterile și demonstrând forța pe care un mic popor o poate avea, atunci ea reprezintă o însumare a voințelor fiilor săi.

Dar această Unire, în faza inițială doar o unire personală, perfectată în cursul anilor următori și transformată într-o unire reală pe plan politico-administrativ, a marcat constituirea României. Calea aleasă, cea a unei depline și multiforme unificări structurale, a fost benefică (...). A însemnat acest lucru și instituirea unui model, care avea să fie aplicat din nou în aceiași parametri și după Unirea cea Mare din 1918, iar acest model stă la baza tăriei edificiului care a fost înălțat.

Dar Unirea a fost marcată și prin dezvoltarea, într-un ritm fără precedent, a unui vast program de reforme, ducând la mutații decisive. Procesul de modernizare a dobândit noi dimensiuni. În cursul a mai puțin de două decenii, succesive reforme în toate domeniile au asigurat temeiurile necesare pentru ca această nouă Românie să se integreze în lumea statelor europene, cel puțin la nivelul instituțiilor și al vieții urbane, dacă satele au putut depăși cu greu desprinderea de Vechiul Regim. Dar, neîndoielnic, cu toate limitele inerente, a fost inaugurat **un drum larg românilor către un alt viitor**. România a fost constituită și s-a dezvoltat ca un stat modern, demonstrând o uimitoare putere de adaptabilitate și de integrare.

Neîndoielnic, teoria **formelor fără fond** a fost invocată mai ales de Maiorescu, dar în realitate tocmai prin forțarea unor lucruri s-a putut trece treptat la o încadrare a României printre statele moderne ale continentului.

O dată cu făurirea statului național a fost realizat un cadru statal nou, un nucleu în jurul căruia urma să se strângă întreaga națiune. Desăvârșirea unificării statale și-a avut sămburele în ștergerea hotarului de la Milcov. Nu întâmplător, comentând

însemnătatea dublei alegeri pentru ardeleni, Alexandru Papiu Ilarian scria că atunci „când s-a ales Cuza domn, entuziasmul la românii Transilvaniei era poate mai mare decât în Principate” și el ura noului domn să fie „executorul fericit al planului celui mai mare domn și român ce a avut vreodată Dacia lui Traian”, referindu-se evident la Mihai Viteazul. Obstacolele aveau să fie încă numeroase, dar obiectivul strângerii laolaltă a tuturor românilor a devenit firesc un țel fundamental al națiunii până când împrejurările istorice vor permite înfăptuirea sa.

Dar între 24 ianuarie 1859 și 9 mai 1877 a ființat, de asemenea, un raport de succesiune necesar. Prin constituirea statului național, noua entitate statală nu mai putea continua să rămână în dependența unui imperiu vetust, depășit de evoluțiile epocii. De altfel, așa se și explică stăruințele Imperiului otoman, justificate prin prisma intereselor sale, dar în fapt inutile în a împiedica făurirea Unirii. Independența a fost o fiică a Unirii!

După 145 de ani, dubla alegere a colonelului Alexandru Ioan Cuza, domnul cel nou, ne apare ca puternicul temei pe care s-a putut construi România ca stat organic unitar și în scurtă vreme neatârnat, ca nucleu al următoarei desăvârșiri a hotarelor în limitele națiunii, ca generator al unui multiform proces de reforme. Unirea înseamnă însă și mai mult, deoarece își păstrează valențele nu numai ca moment de împlinire, ca moment fondator al României, dar și ca un model de comportament, ca neîncetat îndemn la unitate și la solidaritate națională. Ea ne arată că atât forța poate avea un mic popor, atunci când rândurile sale sunt strânse și obiectivele sunt ale tuturor. De aceea, menținerea evenimentelor Unirii în memoria colectivă este necesară și actuală. Atăta vreme cât românii nu vor uita faptele înaintașilor, marile momente ale devenirii lor istorice, România nu va avea numai un trecut, dar și un prezent și un viitor!

Dezvoltarea durabilă

(Continuare din pag. 1)

Istoricul includerii principiului ecologic în știința economică. Preocuparea pentru identificarea interrelațiilor dintre activitatea umană și ecosisteme nu este de dată recentă. Reflecții asupra acestui subiect se întâlnesc chiar și în filosofia greacă și romană, dar problematica poluării și protecției mediului nu a constituit motiv de îngrijorare și domeniu constant de preocupări nici în Evul Mediu.

Începutul revoluției industriale din Anglia marchează conștientizarea importanței factorului natural și punerea naturii „sub lupa cercetării economice” (N.N. Constantinescu: „Principiul ecologic în știința economică”, în vol. *„Reforma economică. În folosul cui?”*, Ed. Economică, București, 1993, pag. 120). Aceeasi sursă apreciază că W. Petty (1623-1687), Quesnay (1694-1774) și Turgot (1727-1781) au meritul „de a fi ridicat, teoretic, pentru prima oară, stindardul luptei pentru înțelegerea rolului naturii în procesul economic”.

Adam Smith (1723-1790) include natura între factorii de producție, alături de muncă și capital, evidențiind, totodată, rolul resurselor naturale pentru activitatea economică și bunăstarea oamenilor.

Secolul al XIX-lea este marcat de o serie de lucrări fundamentale privind raporturile dintre om și mediul înconjurător. Thomas Malthus, David Ricardo, Stanley Jevons, Karl Marx sunt numai câțiva dintre autorii unor astfel de lucrări de referință.

Ultimele decenii ale secolului XX marchează conștientizarea tot mai accentuată de către om a unei noi crize, una globală și fără precedent, care poate genera efecte catastrofale pentru însăși existența omului pe Pământ: **criza mediului înconjurător**. Începuturile acestei crize sunt greu, dacă nu imposibil, de stabilit în coordonate temporale sau spațiale. Accentuarea unora din latunile crizei mediului înconjurător, însă, o putem aprecia ca aparținând perioadei revoluției industriale.

Dorința firească, pozitivă, a omului de a-și asigura o viață tot mai bună, a avut efecte negative asupra mediului înconjurător. Începuturile organizării sociale a oamenilor au impus dezvoltarea unei rețele de așezări cu efecte nefavorabile asupra sistemului

ecologic local. Realizarea de drumuri, canale, îndiguiuri, construcții de locuințe, primele sisteme de salubritate, au afectat atât componenta biotică, cât și cea abiotică a mediului înconjurător.

Apariția și dezvoltarea unor meșteșuguri au impus un consum sporit de resurse naturale, ceea ce a condus la o exploatare irațională a unor resurse minerale (mineruri, petrol) sau naturale (lemn). Este epoca abundenței de resurse, când nimeni nu-și pune probleme legate de posibilitatea epuizării resurselor sau de eficientizarea consumurilor. Astfel de probleme nu se pun nici în perioada de vârf a unor ramuri industriale.

Dimensiunea umană, ecologică și economică

În mod asemănător, dorința firească, pozitivă și de înțeles a omului de a avea o familie cu mai mulți copii, a condus, în ultimele secole, la o creștere demografică fără precedent. Aceasta a impus sporierea preocupărilor pentru procurarea hranei, agricultura tradițională neputând face față nevoilor alimentare.

Dezvoltarea agriculturii, silviculturii, vânătorii și pescuitului, au afectat în mod hotărâtor mediul înconjurător, habitatul natural al multor specii de animale și plante.

Aspecte generale privind deteriorarea mediului înconjurător. În ultimele decenii ale secolului XX, criza mediului înconjurător a căpătat noi dimensiuni, incluzând o multitudine de aspecte, cum ar fi: criza economică, criza de materii prime, criza demografică, criza energetică, criza alimentară, criza ecologică.

În condițiile dezvoltării tehnologice și a cercetării științifice, ar fi trebuit ca omniarea să se preocupe mai mult de gândirea și operaționalizarea unor soluții - tehnice,

tehnologice, economice – de stopare a erodării mediului înconjurător și de îmbunătățire a acestuia, fenomen care, din păcate, nu a avut loc.

Cele prezentate anterior conduc la o serie de concluzii frecvent întâlnite în lucrări de referință apărute în a doua jumătate a secolului XX.

Prima se referă la faptul că, prin activitatea sa economică, omul a fost permanent într-o interacțiune puternică cu ecosistemele din natură, influențându-le, atât prin ceea ce a preluat, cât și prin ceea ce a restituit în acestea. Fiind preocupat mai mult de satisfacerea propriilor necesități și dorințe, mizând pe abundența de resurse și pe capacitatea de regenerare a unor resurse naturale, omul a scăpat din vedere necesitatea de a sprijini natura în efortul ei de refacere și de a o ocroti. Totodată, grija față de generațiile viitoare a fost și ea redusă, mizându-se tot pe inepuizabilitatea resurselor. O lungă perioadă de timp, dorința de a obține un profit cât mai mare a condus la exploatarea și consumul irațional de resurse.

O a doua idee vizează la corelația dintre creșterea economică și consumul de resurse, cu efecte negative asupra ecosistemelor de pe Terra.

Conștienți de dimensiunile consumului de resurse și de caracterul limitat al acestora, o serie de specialiști au elaborat scenarii dintre cele mai pesimiste privind orizontul temporal al epuizării acestora.

Conform primului Raport al Clubului de la Roma, o serie de resurse naturale neregenerabile ar fi trebuit să fie, deja, epuizate, chiar și în condițiile creșterii de cinci ori a rezervelor cunoscute la momentul respectiv.

Analizele și proiecțiile efectuate au avut meritul de a fi atenționat foarte serios și cu autoritatea impusă de renumele științific al autorilor, asupra situației în care se găsea omniarea și a perspectivelor sumbre care rezultau. După părerea noastră, au fost subestimate, însă, progresele tehnice și tehnologice care au urmat și au fost neglijate efectele favorabile posibile, generate de utilizarea înlocuitorilor și de recuperarea și refolosirea unor materiale.

(Continuare în numărul viitor)

Evoluția concepțiilor privind calitățile umane fundamentale

Prof.univ.dr. Petru LISIEVICI

(Continuare din numărul trecut)

Putem afirma fără teama de a greși că, în contextul utilizării pe scară tot mai largă a conceptului de curriculum în practica învățământului contemporan (ceea ce conferă o vizibilitate crescută obiectivelor formulate la diferite niveluri de generalitate), putem găsi dovezi ale înaltei valorizări a calităților expresive și productive în mai orice document curricular cu impact național sau internațional.

Spre exemplu, **The curriculum from 5 to 16 (Department of Education and Science, 1985, pp. 35-40)**, unul dintre numeroasele documente de lucru ce au contribuit la declanșarea uneia din cele mai ample și mai articulate reforme curriculare din ultima jumătate a secolului precedent (lansată o dată cu apariția Education Reform Act în 1988 în Marea Britanie), menționează, pe lângă alte rezultate de învățare considerate semnificative (cunoștințe, concepte, atitudini) și *abilitățile (skills)* ce urmează a fi dezvoltate la elevi, grupate astfel:

Abilități de comunicare

A asculta, a vorbi, a citi, a scrie eficient, a utiliza și interpreta mijloace de comunicare non-verbale și grafice.

Abilități de observare

A observa cu acuratețe, utilizând atât organele de simț, cât și o varietate de instrumente; a observa detalii, similitudini sau diferențe; a observa succesiuni de evenimente sau situații.

Abilități de studiu

A discrimina și a clasifica, a identifica relații sau structuri în grupuri de date, a selecționa sau extrage informații dintr-o

varietate de surse; a evalua și interpreta argumente și a formula concluzii pertinente.

Abilități de rezolvare de probleme

A formula interogații relevante; a genera ipoteze și modalități de testare a acestora, a testa cu obiectivitate diferite ipoteze sau soluții; a utiliza cunoștințe sau concepte pentru soluționarea unor probleme reale ale vieții cotidiane; a formula predicții pe baza experienței și datelor disponibile; a face opțiuni în funcție de elementele de judecată disponibile.

Abilități psiho-fizice și de ordin practic

Coordonarea mișcărilor corporale și manualitatea de finețe; abilități practice cum ar fi a tăia, a modela, a îmbina etc.; a selecta scule, unelte, echipament de protecție în funcție de specificul sarcinii și a le utiliza cu eficiență; a scrie rapid și lizibil; a utiliza claviatură.

Abilități imaginative și creative

A imagina viețuirea umană în alte perioade de timp, spații geografice sau culturale, sau din perspectiva unor persoane diferite; a exprima coerent idei; a se exprima printr-o varietate de media de comunicare, inclusiv prin sunet muzical și mișcare.

Abilități numerice

A estima și a măsura; a înțelege și exprima cu acuratețe relații cu ajutorul celor patru operații aritmetice; a utiliza relații spațiale și numerice, ca și informații în formă de tabele statistice sau grafice.

Abilități personale sau sociale

A se îmbrăca adecvat, a utiliza tacâmurile, a utiliza telefonul etc.; a se adapta la diferite contexte sociale, a lua în considerație punctele de vedere ale altora;

Cu și ... despre muzică, la facultate și la tvRM și nu numai ...

(Continuare din pag. 1)

Aveți, oare, idee, cât de plină de neprevăzut poate fi o oră de clasă? Câte probleme se ivesc dincolo de litera manualului, a cursului, probleme pe care profesorul de muzică este chemat să le rezolve cu tact, pricepere, înțelepciune și dragoste de copii și de meserie?

Ei bine, studenții noștri o știu; nu doar cei din anii terminali, ci și cei care abia deprind viața universitară. Iar când termină facultatea, rămân legați de studiu, de dascăli, de colegii mai tineri și se integrează, rapid, într-o altă activitate formativă. Corul cadrelor didactice al municipiului București îi așteaptă. În el își continuă practica artistică începută la clasă și în orele de practică artistică desfășurate în cadrul oferit de Corul Universității *Spiru Haret*; de la formația condusă de două cadre didactice tinere: lectori universitari drd. **Adrian** și **Ovidiu Drăgan** se orientează la redutabilul Cor al cadrelor didactice dirijat de un maestru pe care l-au cunoscut și în ipostaza mentorului la practică pedagogică: prof. **Valentin Moraru**, secondat de prof. **Adriana Chitaigoroschi**.

Revenind la cursurile Facultății de Muzică, se cere consemnată și subliniată participarea studenților la o practică artistică sensibil diferențiată și cu notabile succese publice.

Sub bagheta celor doi dirijori, în afara orelor de studiu impus de programă, studenții Facultății de Muzică s-au făcut remarcați prin contribuția lor la realizarea unor momente deosebite în viața universității și a învățământului românesc: în amfiteatrul **Aula Magna** – ceremonia deschiderii noului an universitar 2003/2004, ceremonia conferirii înaltului titlu academic de **Doctor Honoris Causa** președintelui României, **domnul Ion Iliescu**, ca și ceremonia înmânării acelorai prestigioase însemne **Sanctității Sale Papa Ioan Paul al II-lea**, iar în proaspăt inaugurată sală **Studio**, în programul de colinde; acestora li se adaugă participarea Corului Universității *Spiru Haret* la programul artistic ce a însoțit Sesiunea științifică omagială dedicată împlinirii a 85 de ani de la „Marea unire a românilor cu românii”. Toate aceste manifestări au fost transmise în direct de tvRM.

Colegii coriștilor au avut și ei un rol important, întregind vibrația patriotică a

momentului printr-un recital folcloric susținut de Orchestra și soliștii de muzică populară, formați și conduși spre performanță de dirijorul **Aurel Mustătea** și de prețuita interpretă **Viorica Barbulurascu**, absolventă și acum cadru didactic al Facultății de Muzică a Universității *Spiru Haret*.

Și soliștilor de muzică ușoară, clasică sau instrument – pian, chitară clasică – le-a fost rezervată o participare specială; parte dintre ei s-au pliat programelor de televiziune în emisiuni transmise cu precădere în zilele vacanței de iarnă. Au fost prezenți în programele tvRM studenți selecționați de la clasele conf. univ. **Cornelia Angelescu** și prof. **Marcel Dragomir**, ca și actuali sau foști studenți reuniți într-o formație ce face dovada profesionalismului. Apelul la titlul cunoscutei emisiuni realizate de **Mugur Popovici** nu este o pură întâmplare, această emisiune având rolul unui catalizator al experiențelor și talentului studențesc la nivelul întregii universități, dar, cu precădere, la Facultatea de Muzică ale cărei redutabile rezultate le oglindește. Bilunar, studenții modulului canto clasic, clasa conf. univ. **Cornelia Angelescu**, susține recitaluri camerale de succes la Sala „Dalles”.

La revenirea în sălile de curs, alte evenimente le-au apărut atenția: alte vedete despre audițiile de clasă, veritabile laboratoare de lucru, prin care fiecare student a aflat – încă dinaintea sesiunii de examene – cât de bun este în confruntarea cu colegii lui de la clasele altor profesori. S-a putut face astfel și o evaluare a efortului comun student-cadru didactic, indicator deosebit de important în viața universitară.

„Sesiunea” din ... sesiune

Așteptată cu emoție, dar și cu speranța confirmării muncii depuse individual sau pe formații de lucru – cvartete, duete – în funcție de caz, sesiunea cea adevărată nu a fost o surpriză, ci, mai degrabă, prilejul unui bilanț pe care fiecare profesor și fiecare student și-l dorește cât mai rodnic.

Fie că este vorba despre colocvii sau examene, tensiunea este aceeași. Fie că este vorba de scris, oral sau practic, de asemenea. Și, la aceeași cote cu tensiunea stă dorința tuturor de a se întrece pe sine. Cu toate acestea, doresc să relev un aspect

a participa, coopera sau a-și asuma la nevoie conducerea în situații de grup; a accepta responsabilități.

Cu ocazia unui seminar internațional, cu participarea unor experți din 15 țări, organizat în comun de OECD și Guvernul slovac, având ca temă „Monitorizarea și evaluarea sistemului de învățământ” (**OECD/CERI, 1993**), s-a revenit cu asiduitate la tema definirii unui set de abilități fundamentale, necesare membrilor *oricărei societăți moderne contemporane*. Pornind de la contribuții existente (**ex. Wills, 1993**), participanții au sfârșit prin a adopta următoarea listă:

Abilități tradiționale

A citi, a scrie, a socoti.

Abilități legate de alocarea de resurse

A alocă timp, resurse financiare, materiale, spațiu sau personal.

Abilități interpersonale

A munci în echipă, a învăța pe alții, a deservei clienți, a conduce, a negocia, a coopera cu oameni provenind din medii socio-culturale diferite.

Abilități de gestionare a informațiilor

A colecta și evalua date, a organiza și actualiza dosare și fișiere, a interpreta și comunica informații, a utiliza computere pentru stocarea, tratamentul și diseminarea informațiilor.

Abilități legate de sisteme

A înțelege sistemele sociale, organizaționale sau tehnologice; a monitoriza și a aduce corecții activităților monitorizate; a proiecta și optimiza sisteme.

Abilități tehnologice

A selecta unelte și echipament, a utiliza prescripții tehnologice în îndeplinirea unor sarcini specifice, a întreține și depana echipamente diverse.

• Permanențe românești • Permanențe românești • Permanențe românești

Spiru Haret

15 februarie 1851-2004

Întemeietor al școlii moderne românești, simbol al eforturilor de renaștere a României prin educație și cultură

Din cuvântul rostit de rectorul Universității Spiru Haret, prof.univ.dr. Aurelian Bondrea, la sesiunea științifică omagială consacrată împlinirii a 150 de ani de la nașterea marelui om de cultură (23 februarie 2001)

Spirit deschis și constructiv, adevăratul făuritor al învățământului românesc modern, reprezentant de frunte al științei și culturii naționale, Spiru Haret a fost și rămâne, prin activitatea și opera sa, un întemeietor și un creator de prestigiu, moștenirea sa spirituală purtând peste generații imaginea sa vie de patriot luminat. Spiru Haret a contribuit hotărâtor la împletirea destinului școlii cu acela al întregii națiuni. Fructuoasa lui activitate în sfera învățământului, științei și culturii se constituie într-un luminos model al intelectualului legat de popor, animat de aspirațiile și nevoile acestuia.

Momentului aniversar pe care îl trăim cu toții, cadrele didactice și studenții Universității noastre îi dedică această Sesiune științifică omagială, al cărei program cuprinde comunicări ce vor încerca să contureze personalitatea complexă și multilateralitatea domeniilor în care s-a afirmat cu exemplară competență cel care, pe drept cuvânt, a fost numit, de contemporani și urmași, un mare ministru al școlilor, un reformator pedagogic, un mare democrat, părintele țărânimii, un mare legiuitor școlar, un pedagog metodician și un strălucit om de știință.

Încă de la înființare, Universitatea *Spiru Haret* și-a propus să întruchipeze nobilele idei și speranțe ale marelui înaintaș.

Aducându-i un profund omagiu, cadrele didactice și studenții Universității noastre înțeleg să-i urmeze cu stăruință generoasele învățături și îndemnuri.

Născut la Iași, la 15 februarie 1851, a urmat ca bursier Liceul „Sf. Sava”, Facultatea de Științe, secția fizico-matematici, a Universității din București (licența în 1874), apoi și-a continuat specializarea la Paris, unde și-a trecut din nou licența în matematici (1875) și în științe fizice (1876). La 18 ianuarie 1878 a susținut la Sorbona teza „Sur l'invariabilité des grandes axes des orbites planetaires”, luându-și doctoratul în matematici, fiind primul român doctor în matematici la Paris. Teza sa de doctorat este considerată de specialiști drept o tranziție între vechea mecanică cerească a lui Laplace și viitoarea teorie a relativității, formulată, 40 de ani mai târziu, de Einstein.

Profesor suplinitor la Liceul „Mihai Bravul”, profesor la Catedra de mecanică rațională de la Facultatea de Științe a Universității din București (numit la 2 octombrie 1878); a predat, în paralel, și matematici la Seminarul „Nifon”, algebră superioară și geometrie analitică la Școala de Poduri și Șosele din București (1882-1910), mecanică rațională la Școala de Artilerie și Geniu (1888-1890).

A ocupat importante funcții în instituțiile de conducere, organizare și orientare a școlilor din țară: membru în Consiliul permanent de instrucțiune, inspector general al școlilor (1883-1884), secretar general al Ministerului Instrucțiunii (1885-1888), ministru al instrucțiunii publice și cultelor (31 martie 1897 – 11 aprilie 1899, 14 februarie 1901 – 22 decembrie 1904, 12 martie 1907 – 29 decembrie 1910).

Prin inițiativele și măsurile sale (elaborarea și aprobarea legii din 1898 a învățământului) a reorganizat

învățământul de toate gradele (secundar, superior și profesional), a organizat școala secundară cu tendințe practice, învățământul meseriilor și agriculturii la sate, școala primară fundamentată științific, a introdus pentru prima oară obligativitatea învățământului primar și aceleași programe școlare la sate și la orașe, dezvoltarea educației fizice și a culturii muzicale în școli. Pe lângă măsurile școlare, a inițiat, în perioada 1898-1912, o mișcare de ridicare economică a țăranilor în vechiul regat. De asemenea, a depus o intensă activitate pentru introducerea noului calendar, pentru realizarea recensământului din 1913 după metode științifice etc.

A publicat numeroase lucrări, studii, cursuri privind învățământul, știința, astronomia, printre care: „Curs de trigonometrie” (1886), „Aritmetică elementară” și „Aritmetică practică” (1888); „Chestiuni de învățământ” (1897), „Școala națională” (1907), „Activitatea extrașcolară a învățământului (1908); „Mecanica socială” (1910) – prin care a pus, pentru prima dată la noi în țară, problema introducerii unor metode matematice pentru studiul fenomenelor sociale; „Despre accelerațiunea seculară a mișcării medii a Lunii” (1888), „Pata cea mare roșie de pe planeta Jupiter” (1912). Pentru meritele sale deosebite, Uniunea internațională astronomică a atribuit numele lui S. Haret unui crater de pe fața invizibilă de pe Pământ a Lunii (1976).

Membru corespondent (12 octombrie 1879), membru titular (31 martie 1892), vicepreședinte (12 aprilie 1905-18 aprilie 1907) al Academiei Române.

În numărul 384 al *Opinie naționale* am înfățișat, pe scurt, valoarea încă actuală a publicisticii eminesciene consacrată învățământului românesc. Situaând școala națională la baza dezvoltării organice a României, Eminescu a efectuat cea mai adâncă analiză a stării reale a învățământului românesc din secolul al XIX-lea. Concluziile sale n-au putut fi contestate, ci numai dezbatute și aplicate noilor condiții educaționale specifice fiecărei etape istorice. Valoarea concluziilor eminesciene și ardența crezului care le stă la bază au solidarizat scriitorii din vremea lui și de după el; cu un precedent eminescian în față, ei au luat ca pe o datorie de onoare necesitatea de a se pronunța asupra pericolelor care amenințau școala contemporană lor și asupra soluțiilor de îndreptare a răului. În felul acesta, până și curentele literare includ interesul față de învățământ în peisajul lor conceptual și artistic prin care se definesc, iar sinteza dintre instrucție și educație este concepută și aplicată adesea ca profilaxie socială.

Pentru că intervenția școlii este cerută frecvent în epocă nu numai în combaterea, ci mai ales în *preîntâmpinarea* unui rău social. Împotriva unei posibile germanizări a societății noastre „*prin introducerea unei educațiuni nemțești*”, **Hasdeu** proclamă ca antidot **patriotismul**, întemeiat pe efortul ca națiunea „*să fie puternică și respectată, ca limba ei să suscite admirațiunea popoarelor prin tezaure de geniu*”. Iar patriotismul e văzut ca un scop major al instrucțiunii publice, tocmai pentru că aceasta „*e temelie dezvoltării naționale*”. Câtă vreme funcționează mecanismul acestor corelații firești n-avem de ce să ne temem în fața viitorului, întrucât mai „*lesne vor ajunge chiar dumnezeilor* (consilierii tronului n.n.) *a se româniiza, ceea ce-i atât de greu, decât să se germanizeze vreodată România*”. După ce în 1907, critica învățământului atinge, poate, cea mai înaltă vechime, școala fiind socotită „*un canal de scurgere a pofelor de întăietate între cetățeni*”, **I.L. Caragiale** va spune în 1910: „*Școala românească, fără să ne laudăm, este, despre partea corpului didactic, excelentă; dar dacă nu dă încă, nici ca școală propriu-zis, roadele cuvenite, nu este ea de vină*”, ci „*picădile ce i le pune societatea*”. Credință sinceră din care se subînțelege și soluția, pe linia gândirii eminesciene. **Vlahuță** vede scopurile școlii

în a preîntâmpina „*moliciunea de voiață, tânjirea morală și descurajarea maladiivă*”, adică „*a dezvoltă sentimentul de cinste, dragoste de muncă, entuziasmul și bărbăția demnă a luptătorilor de mâine*”, biciuind, inclusiv cu mijloace artistice, tot ceea ce se opune acestor scopuri.

Școlul, natura și mijloacele educației sunt cele trei elemente pe baza cărora **Slavici** dezvoltă o concepție proprie despre rosturile școlii, ale formării omului în genere, concepție etică în esența ei, ca urmare, în bună parte, a faptului că este întemeiată pe gândirea și practicile populare de educație. Așa se explică accentul pe ideea de *dezvoltare armonioasă a omului*. Răul, de pildă, pe care Slavici îl asociază oamenilor nu este înfățișat ca o realitate organică, menită să alimenteze pesimismul, cât ca o „*alternativă nefericită*”, o consecință a educației necorespunzătoare și, prin revers, o pledoarie în favoarea desăvârșirii umane.

În perspectiva unei asemenea convingeri, „ordinea” și „disciplina”, imperative invocate frecvent în lucrările sale de educație, sunt întrebunțate și recomandate ca mijloace, instrumente pentru dobândirea „bunului cumpăt” și nu ca scopuri în sine. Iar „bunul cumpăt” nu este, cum s-ar putea crede, o virtualitate statică, rezultat al unei „poziții de mijloc”, ci un puternic factor de autodefinire morală, o armă de cucerire a libertății individuale, în elogiarea căreia nu pregetă să-i corecteze pe Rousseau și Schopenhauer. Slavici ridică astfel intuiția populară în materie de educație la rangul unei gândiri sistematice și din confruntarea acesteia cu principiile universale ale pedagogiei se oprește nu asupra unor adevăruri abstracte, ci a modalităților practice, cotidiane de formare a viitorilor cetățeni-patrioți.

Prin elaborarea, din această perspectivă, de manuale (citire, gramatică, istorie), de lucrări cu conținut pedagogic, prin studii, articole sau evocări, excelent servite de viziunea sa cuprinzătoare, dar mai ales de simțul expresiei echilibrate și calde, convingătoare, Ioan Slavici postulează atitudini simple - „povețe” sau „sfaturi” – dar ferme, fundamentale pentru practica pedagogică. Semnificația lor este și mai elocventă când știm că cel ce s-a simțit o viață întreagă „*mai presus de toate dascăl*” concepea pedagogia sub unghiul „*îndrumării din îndemn propriu și prin muncă proprie*”, așadar în școlul transformării copilului din obiect, în coautor și judecător al propriilor acte de modelare.

Acest principiu, larg dezbătut în epocă și introdus apoi în ecuația caracterului național al educației, tutează de pe acum pedagogia creatoare, de excepțională valoare a lui **Ion Creangă**. *Metoda nouă de scriere și citire pentru uzul clasei I primară*, ca și *Povățuitoriu la citire prin scrierea după sistemul fonetic* evaluează copilul ca pe o virtuală personalitate, a cărei posibilitate principală de realizare se află în ea însăși. Vechea metodă de predare – metoda literalizării și silabizării – era întemeiată pe evaluarea copilului ca o ființă pasivă, aproape un obiect; de aici dogma memorării slovelor cirilice după care copiii treceau la exerciții de silabisire. Se memorau silabe fixe – ba, be, bi, bu, ma, me, mi, mo, mu – într-o manieră nu departe de cea care-l adormea

creativitate ale fiecărui copil spre a-i spori la maximum înțelegerea, mobilitatea gândirii, sensibilitatea, spiritul de observație sau atitudinea critică, dar mai presus și prin toate acestea laolaltă **dragostea față de limba română**. Pentru el, așa cum va spune în *Povățuitoriu*, școlul esențial al primilor ani de școală este de „*a învăța și de a păstra cu cea mai mare sfințenie limba națională, de care ne leagă tot trecutul unui popor cu datinile străbune, jocurile, cimiliturile, proverbele, legendele și cântecele populare cele pline de dulceață*”. În timp ce Slavici introducea etica populară în componența educației naționale, Ion Creangă demonstrează că aceasta se identifică, cel puțin în primii ani de pregătire, cu însușirea limbii române limpezi, concise, dense, plastice, colorate, într-un proces

ȘCOALA ROMÂNEASCĂ în viziunea scriitorilor noștri clasici

pe Trăsnea, și numai după memorarea mecanică a unui mare număr de asemenea silabe se trecea la descifrarea cuvintelor. Noua metodă, „*fonetică și scriptologică*”, întemeindu-se pe predarea scrierii concomitent cu predarea citirii, „*chiar de la început face pe copil să aibă cunoștință de ceea ce face*” și reprezintă saltul calitativ către învățământul rațional.

Povățuitoriu putea fi, deci, recomandat de Eminescu – în raportul său din 26 mai 1876, ca revizor școlar pentru județele Iași și Vaslui – în termeni superlativi, ca un salt de concepție, marcând „*deosebirea dintre pedagogie și dresură*”. Cu atât mai mult cu cât viitorul povestitor înțelegea să asocieze acestor orientări principale și un model concret de aplicare, atât prin activitatea lui la clasă, cât mai ales prin scrisul său, educatorul și povestitorul complinindu-se exemplar. Nu numai bucițile de lectură pentru școlari, neîntrecute încă, sau manualul intitulat *Geografia județului Iași*, ci și documentele întocmite cotidian (cataloge, procese verbale, rapoarte) ne probează un Creangă preocupat să cunoască și să valorifice particularitățile de

gradualizat, sistematic. „*Patima lui* – ni-l înfățișează unul dintre elevii săi – *era gramatică și punctuația. Ținea la scrisul limbii curate românești, după firea ei. Și făcea cu noi în clasă probă pentru bucițile ce le tipărea mai pe urmă în celebra carte Învățătorul copiilor*”. Arta cu care Ion Creangă a desăfurat o strălucită educație națională, alcătuită, orânduind, stilizând, inclusiv sub raportul muzicalității limbii, bucițile introduse în cărțile de citire, a rămas neegalată.

Militantismul ideilor despre educație și învățământ ale scriitorilor noștri este unul din factorii care aveau să asigure acțiunii lui **Spiru Haret** ecoul binecunoscut. De aceea aplicarea acestor idei cerea cu necesitate aportul, în multe privințe decisiv, al scriitorilor vremii. Prezența lui **Cosbuc**, **Vlahuță** la Casa Școalelor confera prestigiu pentru inițiativele de reformă proiectate. Și dacă unele din acestea au ajuns, până la urmă, în mod unilateral, să absolutizeze importanța instrucției, a culturalizării maselor, pe temeiul credinței sincere că, o dată acest proces încheiat, se va ajunge și la soluționarea marilor probleme social-economice, faptul ca atare se explică și prin aceea că ideile despre

educație și învățământ au fost abstrase din contextul lor social-istoric, întotdeauna subliniat de-a lungul timpului, spre a fi asociate unor procedee și metode de lucru purtând amprenta forurilor guvernamentale. Diferența dintre radicalismul opiniilor scriitoricești despre educație și învățământ și sfaturile cumiști (1899) din revista *Albina*, cum că „*statul are grijă de noi. Pe zi ce merge, ne face școli, unde oricine dintre români, cu puțină cheltuială, poate să capete lumină. Ne-a împărții moșii și ne va mai împărți*”, marchează proporțiile aceste instrăinări. Sigur, unele dintre „sfaturile” lui **Cosbuc** sunt tot de esență culturală, dar în ele se întrevăd alte orizonturi și alte atitudini când spune: „*Să nu cetim numai franțuzește; să ne creștem copiii nu cu lachei și cu slugi, ci să-i deprindem de mici cu limba română adevărată [...]* Să fim români cu sufletul, nu cu vorba, să iubim ce-i al nostru și să-l păstrăm ca ochii din cap”.

De aceea, în evoluția lor, ideile despre educație și învățământ înregistrează acum și alte ipostaze. Întră, fie și în forme mai puțin cristalizate, în alcătuirea programelor literare. Lămuresc importanța educației estetice. În vederea realizării acesteia, identificată în „*semănarea și cultura ideilor sănătoase și bunelor sentimente*”, Caragiale cere profesorului, „*dacă nu un suflet de artist, cel puțin un spirit deprins mult cu cunoștința lucrărilor de artă*”. Slavici îi circumscrie obiectivele „*în toate fazele, ba chiar în toate amănuntele educației*”. În desăfurarea elogiului lui **Delavrancea** făcut antichității, evaluată nu atât ca timp istoric încheiat, cât ca o concepție integratoare, cu vocația sintezei, despre viață, regăsim observații dintre cele mai fine asupra atributelor de unitate, dar și de diferențiere dintre educația științifică și artistică. Pledoaria lui pentru clasicism este în fond o pledoarie pentru educația organică firească, pentru cultivarea idealurilor înalte, pentru accesul neîngrădit al tuturor la valorile autentice ale culturii.

Macedonski, cu conștiința de revoltat, de poet-profet, vede în evoluția limbii române înlăuntrirea organică a unor mari și decisive epoci de educație (cu legătura directă între Eliade și „*Literatură*”), din analiza cărora extrage învățăminte inclusiv pentru o nouă condiție a poeziei. Caracterul, din păcate prea puțin elaborat, al acestor idei ar putea conduce la gândul că Macedonski vorbește despre educație mai mult din instinct decât dintr-o lucidă analiză a faptelor obiective, dar tocmai o atare trăsătură devine

elocvență pentru condiția educației: ea este simțită acum ca intrând atât de intim, de organic în țesătura marilor evenimente culturale, încât desăfurarea acestora o angajează de la sine.

Din simpatia pentru țărâname, **Calistrat Hogaș** extrage un fond de aprecieri și sugestii, puternică pledoarie pentru un sistem școlar firesc, deschis diversității vieții, întemeiat pe comandamentul ca tânărul să se dezvolte în raport de însușirile lui personale, recuzând tiparele prestabilite. Școlul declarat al unui asemenea sistem școlar este întărirea educației naționale. Împrumuturile factice, făcute „*cu foarfecele lui Pestalozzi sau cu scalpul lui Spencer*”, împrumuturi de pe urma cărora saloanele erau pline de „*o franțuzească stropișă și de nemească gloadoasă*” sunt refuzate în numele necesității unui program românesc. Pentru că întrebarea sa: „*Oare nu s-ar putea ca direcția educativă să radieze de la un centru pur românesc?*” nu lasă loc nici unei îndoile și, în contextul de contradicții al epocii, indică limpede necesitatea unui program de educație națională.

Și aici, ca și în alte împrejurări, opiniile scriitorilor conduceau spre evidențierea soluțiilor celor mai potrivite școli românești, a cărei organizare își căuta – și își va găsi – o formulă nouă, superioară, prin elaborarea și aplicarea unui program complex de reforme.

Căptând tot mai mulți afluenți de gândire, beneficiind de o adeziune publică în continuă creștere, datorată în primul rând sugestiilor pe care le avansează în direcția soluționării democratice a problemelor învățământului, intervențiile scriitorilor ajung cu necesitate în substanța reformelor școlare. Începând cu 1864, nu există o prevedere legislativă mai importantă care să nu fi fost avansată și dezbătută în publicistica scriitorilor. Firește, în urma dezvoltării învățământului (îndeosebi a celui primar și pedagogic, pentru pregătirea învățătorilor) în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, sporște interesul față de teoria pedagogică de sine stătătoare, încep să apară lucrări de sinteză care abordează fundamentele educației, iau naștere unele instituții specializate, între care și presa pedagogică. Un asemenea efort de specializare și sistematizare nu numai că nu se putea dispensa, dar făcea cu atât mai necesară intervenția scriitorilor.

Mihai IORDĂNESCU

Viitorul unei țări este condiționat de pregătirea resurselor umane pentru economia națională

În condițiile societății cunoașterii și comunicării, cerințele privind pregătirea profesională a forței de muncă evoluează rapid datorită schimbărilor care au loc în economie. Sistemele actuale de formare, metodele și conținutul lor trebuie să fie adoptate la obiectivul educării și pregătirii unei forțe de muncă apte pentru ocupare. Mondializarea schimburilor economice, evoluțiile spectaculoase din tehnică și tehnologie, contractarea ciclului producției și noile forme de organizare a muncii sunt principalii factori considerați, în prezent, ca fiind determinanți pentru deciziile în domeniul educației și formării profesionale. Pentru soluționarea acestei probleme, fiecare țară caută să-și acopere nevoile în domeniul educației și formării profesionale, printr-o gamă foarte diversă de strategii și reglementări privind atât instituțiile, cât și **organizarea pieței formării**. Aceste norme vizează asocierea diverselor modalități de învățământ și formare profesională cu pregătirea în întreprinderi, precum și cu programele de ucenicie și, mai ales, educația profesională continuă a adulților.

Diversitatea modalităților de realizare a educației și formării profesionale a determinat atât diferite țări, cât și organisme internaționale să realizeze ample studii comparative cu privire la modul în care sunt organizate și funcționează efectiv sistemele, care sunt caracteristicile ce particularizează, dau specificitate modelelor de educație și pregătire a forței de muncă, de formare profesională a resurselor umane.

Abordările inițiale au fost de natură *sociologică* și au vizat relația dintre organizarea muncii într-o companie și calificarea și pregătirea forței de muncă.

O a doua serie de studii, de natură *economică*, a comparat capacitatea de competiție a firmelor britanice și europene și a căutat să examineze relația dintre productivitate, calificări și pregătirea personalului. Concluziile lor au relevat existența unei strânse relații între productivitatea scăzută a companiilor britanice și nivelele scăzute de calificare ale personalului lor. Aceste studii diferite au provocat discuții aprinse, deseori contradictorii, despre rolul sistemului educațional în organizarea muncii. În Franța, și în special în Regatul Unit și în SUA atenția a fost canalizată pe latura negativă care afectează multe firme din aceste țări – calificări reduse ale personalului, organizare care descurajează asimilarea mai multor calificări, calitatea producției fiind mediocră și competitivitatea scăzută. Aceste caracteristici apar ca fiind opuse tendințelor pozitive care predomină în Germania și Japonia: calificări înalte, organizare care încurajează asimilarea mai multor meserii, calitatea producției este înaltă, ceea ce conduce la o valoare adăugată ridicată și o competitivitate mai bună. Un aspect interesant al acestor studii este direcția acestor relații: actualitatea educației personalului de conducere poate încuraja companiile să adopte alte moduri de organizare și chiar alte tipuri de producție (acestea, totuși, nu ar fi suficiente, dacă nu ar fi corelate și cu disponibilitatea angajatorilor – parteneriatul social).

Biroul Internațional al Muncii a realizat un amplu raport cu privire la impactul formării profesionale asupra creșterii economice, combaterii excluderii sociale și reducerii șomajului, în cadrul căruia se face o analiză aprofundată a sistemelor de formare profesională. Concluziile acestei analize relevă faptul că **o mai bună formare profesională** poate conduce la creșterea competitivității, asigură o mai bună complementaritate între capitalul uman și capitalul propriu-zis, stimulează creșterea economică, îmbunătățește perspectivele de ocupare și facilitează necesarele ajustări structurale.

Pentru România, țară a cărei economie se află în plin proces de transformare și restructurare, iar sistemele de educație și formare profesională cunoaște schimbări profunde datorită reformei, prezintă un mare interes cunoașterea caracteristicilor principalelor modele care se conturează pe plan internațional, precum și a tendințelor care se manifestă în acest domeniu la început de mileniu. Acest lucru este de o utilitate deosebită pentru că, în procesul de elaborare a normelor legale de organizare și funcționare a pieței formării forței de muncă, în țara noastră experiența dobândită de alte țări poate servi la evitarea unor greșeli și la realizarea unui sistem de educație și formare profesională continuă, funcțional și eficient.

Modele de educație, calificare și formare profesională

Educația de-a lungul întregii vieți este o problemă deosebit de complexă și dinamică, intersectând numeroase activități: agenții educaționali își modifică rapid locul; se stabilesc noi relații; au loc interferențe complexe între pregătirea inițială și educația adulților; sporesc oportunitățile pentru auto-educație; se acumulează experiențe reflective care ajută nu numai la flexibilizarea sistemului de pregătire, ci și la evitarea confuziilor ș.a. Chiar această viziune destul de simplă sugerează că, în ordinea transformării curente a procesului de învățare este necesară cunoașterea, în primul rând, a diferitelor modele de educație pe parcursul întregii vieți (continuă n.n.), a componentelor principale și a schimbărilor dintre diferitele relații care se succedă între acestea.

De regulă, comparațiile cu privire la modelele de formare au în vedere gruparea acestora după diferite caracteristici. De pildă, în scopul delimitării diferitelor sisteme, caracteristicile cele mai utilizate sunt: organizarea formării în raport cu locul de muncă, structurile instituționale și incitațiile care susțin sistemul și adaptarea în raport cu evoluțiile recente din economie și societate. Pornind de la aceste caracteristici, se disting, trei modele/sisteme de educație și formare profesională: a) modelul/sistemul cooperativ; b) modelul /sistemul bazat pe întreprindere; c) modelul /sistemul etatist. De menționat însă faptul că ele nu sunt modele/sisteme pure. Există numeroase variante ale acestor modele principale, precum și țări în care funcționează, simultan, mai multe modele.

Sistemul cooperativ

Caracteristica sa de bază o constituie *cooperarea strânsă între organizatorii patronale, stat și sindicate în organizarea formării profesionale*. Este sistemul dominant în Germania, Austria, Elveția și un număr important dintre țările Americii Latine, și funcționează în diferite variante în multe dintre țările Uniunii Europene (mai puțin Regatul Unit).

Modelul / sistemul german, care are o experiență de aproape un secol, este cel mai reușit exemplu. Obiectivul său este de a reduce șomajul tinerilor prin formarea profesională de bază. Camerele de Comerț și Industrie, de care aparține marea majoritate a patronilor, participă activ la înregistrarea cursanților și la definirea normelor de calificare. Formarea propriu-zisă este asigurată prin școli profesionale publice (Berfsschulen) sau la locul de muncă. O mare parte din costul brut al formării este finanțată de patroni, iar o parte din cursanți câștigă o anumită remunerație. Tinerii, în special, sunt stimulați să urmeze o formă de pregătire întrucât, la încheierea acesteia, speră să obțină o calificare recunoscută la nivel național. Ei sunt dispuși să accepte o remunerație mai mică o perioadă de timp în schimbul obținerii unei calificări utile. În ceea ce-i privește pe angajatori, aceștia sunt stimulați să organizeze astfel formarea nu numai datorită remunerației reduse acordate ucenicilor / dar și pentru faptul că relațiile profesionale din Germania încurajează acest lucru: la absolvire, cursanții își aleg destul de rar un alt patron, iar „braconajul” din partea altor patroni este îngrădit. Întregul sistem este axat pe principiul producției bazate pe calificări ridicate și cu plus de valoare adăugată, care combină stimulentele cu modalitățile de funcționare a pieței muncii, pentru a încuraja investițiile în formarea profesională.

Principalul inconvenient al sistemului constă în rigiditatea sa relativă, în special în ceea ce privește reorientarea și formarea ulterioară, astfel încât să poată răspunde cerințelor noilor industrii sau reorganizării muncii. De asemenea, sistemul este așezat, în esență, pe formare și specializarea inițială și nu prevede în nici un fel formarea permanentă pe care o solicită evoluția recentă a tehnicii și tehnologiei.

O variantă a sistemului „cooperativ” există în numeroase țări din America Latină. La origine, aceste țări au urmat sistemul german, dar ele s-au reorientat în mod progresiv spre stabilirea sistemului de instruire profesională, prin formarea unor resurse umane calificate și semicalificate, și prin completarea, în acest mod, a învățământului formal. Prima dintre

aceste instituții publice, Serviciul național de învățământ industrial (SENAI), a fost creat în Brazilia în anii '40, iar el a fost urmat în 1946 de către Serviciul național de învățământ comercial (SENAC). Aceste două instituții au stabilit legături cu toate federațiile patronale din sectoarele industriale și comerciale și sunt finanțate printr-o taxă de 1% din masa salarială vărsată de toate întreprinderile, cu excepția celor mai mici.

Numeroase țări din America Latină care urmează acest exemplu și-au creat instituții de formare profesională independente de sistemul de învățământ oficial, finanțate printr-o taxă reprezentând de la 1 la 2% din masa salarială, diferența majoră constând în faptul că aceste instituții sunt administrate direct de către stat, cu participarea angajatorilor și a muncitorilor.

La început, instituțiile de formare profesională au fost consacrate formării calificate și semicalificate a noilor muncitori, grație formulei de învățământ și, în mod special, în vederea principalelor meserii din industriile manufacturiere, iar la un stadiu ulterior, o anumită atenție a fost acordată comerțului și serviciilor și mult mai puțin agriculturii. În cursul celei de-a doua etape, care a început în anii '60, instituțiile de formare profesională au fost din ce în ce mai obligate să țină cont de preocupări sociale. În a treia etapă, adică etapa actuală, s-a avut în vedere instaurarea unui nou echilibru între preocupările economice și sociale. Văzute în ansamblul lor, aceste tendințe reflectă o reorientare a formării, care constă în trecerea de la un stadiu individual la un stadiu colectiv și o lărgire a activităților care țin cont de alte servicii legate de productivitate și de importanța în creștere a micilor întreprinderi. Școlile profesionale nu au câștigat în evoluție în cea mai mare parte din țările latino-americane.

De altfel, în America Latină, învățământul școlar și învățământul profesional se organizează, în prezent, separat și există puține legături

Facultatea de Management Financiar-Contabil

Conf. univ. dr. Ioan NANEȘ,
secretar științific al facultății

între cele două sisteme. De aceea, numeroase țări pun în discuție reorganizarea globală a sistemului de învățământ din perspectiva convergenței și a complementarității. Guvernele se preocupă de coordonarea asigurării pregătirii la scară locală, prin intermediul mecanismelor pieței, astfel încât instituțiile de formare profesională, astăzi finanțate în mare parte prin taxe, să poată răspunde mai bine cererilor imediate ale angajatorilor locali.

Pentru a face față evoluției mondiale și ritmului rapid al progresului tehnic, numeroase țări au întreprins *programe vizând creșterea ofertei de forță de muncă corespunzător calificată* și care țin cont de necesitatea formării profesionale performante. În Brazilia, de exemplu, sistemul actual de formare trebuie să se adapteze pentru a face față cererilor pieței muncii și noilor situații profesionale: munca cu timp parțial, lucrul independent, activitatea din sectorul nestructurat, lucrul la subfurnizor, constituirea de cooperative, pregătirea tinerilor defavorizați pentru primul loc de muncă ș.a. S-a constatat o creștere a ratei de activitate feminine și a grupelor tradițional excluse sau „invizibile” de forță de muncă, a minorității persoanelor handicapate și a lucrătorilor din mediul rural. Noua natură a ocupării locurilor de muncă cere calificări și aptitudini noi. Provocarea care este lansată sistemului brazilian de formare profesională este o abordare cantitativă. Se estimează că sistemul actual a format în 1996 aproape 5 milioane de persoane, sau 7% din populația activă. Ministerul Muncii și-a fixat ca obiectiv o creștere semnificativă a acestei proporții. În realizarea acestui obiectiv, noile parteneriate sunt organizate la scară națională, sectorială și locală, pentru a asigura formarea, iar noile formule de finanțare sunt necesare pentru a dezvolta sistemul.

Modelul sau sistemul bazat pe întreprindere

În genere, acesta este, practic, format din două modele cu principii opuse:

a) *modelul japonez* are drept caracteristică principală mobilitatea redusă a forței de muncă, angajarea pe viață pentru numeroși lucrători care sunt privilegiați astfel, fiind protejați de presiunile pe care le exercită o piață liberă a muncii (de tip bursier). Este, așa cum vom vedea, un sistem salarial fondat pe vechime și apartenența la sindicate de întreprindere;

b) *modelul voluntarist* caracterizat printr-o slabă presiune oficială exercitată asupra întreprinderii pentru ca aceasta să asigure o formare profesională.

În Japonia, sistemul educativ asigură achiziționarea de calificări de bază, care permite astfel angajatorilor să organizeze *o formă intensivă, bazată pe locul de muncă și ore de lucru*. La început, majoritatea salariaților nu posedau o specializare, pentru că instituțiile de învățământ profesional și tehnic asigurau doar o formare inițială, formare profesională în linii mari, precum și o acumulare de calificări și specializări, depinzând în mod esențial de angajatori, cei care efectuau și finanțarea. Acest sistem a permis întreprinderilor să dispună de o forță de muncă înalt calificată, care s-a adaptat foarte ușor schimbărilor.

Sistemul de remunerație japonez, fondat pe vechime, presupune ca lucrătorii să primească salarii foarte mici în primii ani, cât sunt în formare, remunerația lor crescând o dată cu vechimea. Formarea este în mare parte asigurată, în mod empiric, la locul de muncă, și personalul de încadrare își asumă un rol important în învățare și în controlul asupra muncii. Angajatorii sunt tentați să faciliteze acest sistem, căci el permite stabilirea (monitorizarea) mâinii de lucru și pentru că cheltuielile formării sunt, în general, inferioare celor din alte țări avansate. Ministerul Muncii a instaurat un sistem de evaluare a calificărilor profesionale, dar cum stagiarii rămân mult timp în aceeași întreprindere ei nu sunt preocupați căuși de puțin de primirea unui certificat recunoscut la nivel național. Atestarea de calificări contribuie la ridicarea prestigiului lucrătorilor, dar aceasta nu este în principiu cerută la ocuparea unui loc de muncă; trebuie ținut cont de importanța vechimii, calificările nu influențează căuși de puțin fixarea salariilor.

Instituțiile pe care se bazează structurile de formare profesională în Japonia au creat de mult timp legături strânse între angajatori și instituțiile publice de învățământ. Cursanții sunt perfect conștienți de faptul că obținerea unui loc de muncă bun depinde de rezultatele lor școlare. Școlile secundare nu se axează pe obținerea de calificări tehnice, ci, mai ales, pe învățarea matematicii, științei, lecturii și instruirii civice, toate materiile care ajută lucrătorii la o mai bună comunicare în echipă. Plecând cu acest bagaj general, angajatorii japonezi îi pot învăța pe lucrătorii lor cu calificări determinate, căci ei pot să se adapteze la toată gama de sarcini. Principalii factori – stabilitatea mâinii de lucru, ocuparea pe perioadă nedeterminată (pe toată viața) – ce explică succesul modelului japonez sunt în prezent în fața unor serioase sfidări, pe măsură ce presiunile crescânde care se exercită asupra pieței muncii și asupra resurselor financiare, incită salariații să facă față unei mai mari mobilități și să investească pe un termen scurt în formare.

Întreprinderile utilizează din ce în ce mai mult lucrători temporari „transferați”, care le permite să dispună de o mai mare suplețe în funcționare.

Sistemul actual prezintă și alte lacune, de exemplu: formarea este mai limitată în sectorul serviciilor; printre altele, cei excluși de pe piața muncii interne, în special femeile și lucrătorii micilor întreprinderi nu dispun de facilități pe care alți lucrători le au pentru obținerea unei calificări.

Sistemul voluntarist

În acest sistem există puține presiuni oficiale care încurajează angajatorii să organizeze o formare. Accentul este pus pe multiplicarea opțiunilor alese de fiecare individ, la presiunile și tentațiile exercitate la scară individuală. Statele Unite oferă un exemplu în acest sens, de abordare a învățământului și formării profesionale. Sistemul din Statele Unite este puternic descentralizat și beneficiază de un nivel ridicat de autonomie locală în definirea obiectivelor. Această structură se regăsește în instituțiile de formare profesională postșcolare. În acest caz, în general, lucrătorii își pot completa formarea din învățământul formal (de exemplu, pot urma cursuri care să le permită obținerea unei diplome în instituții publice sau private sau de colegii universitare din primul ciclu) sau prin participarea la formarea asigurată de către angajatori la locul de muncă. Formarea asigurată de către angajator este, în general, pe deplin adaptată profilului întreprinderii, iar tinerii nu au în general o calificare superioară. În Statele Unite indivizii și întreprinderile sunt cei care optează pentru tipul de formare, în funcție de obiectivul lor. Un procent redus dintre lucrătorii defavorizați participă la programe de formare finanțate de către stat, și este de menționat că, în ceea ce privește femeile defavorizate, sumele care le sunt consacrate sunt în general modeste; în consecință, aceste programe nu permit de fel majorității persoanelor sărace să iasă din această stare.

O anchetă a OCDE asupra nivelului de instruire a adulților pune în evidență o altă caracteristică a sistemelor voluntariste: lucrătorii figurează în jumătatea inferioară pe scara cunoștințelor în S.U.A., Canada și Regatul Unit, comparativ cu țări precum Germania, Suedia sau Olanda, care utilizează alt model de formare.

Totuși, Statele Unite dispun și de un important avantaj: ne referim la măsura în care se formează o elită a lucrătorilor, al căror nivel de

instruire este ridicat și care sunt, la rândul lor, susceptibili să investească în propria lor formare. Totuși, se pare că sistemul educativ din Statele Unite nu obține rezultate excelente decât la vârful calificărilor și aptitudinilor și, ținând cont de capacitatea insuficientă a sectorului privat de a acoperi lacunele educative ale lucrătorilor, se poate spune că polarizarea calificărilor de bază, în această țară, este un fenomen continuu.

În Marea Britanie sistemul educativ se caracterizează prin rezultate modeste, majoritatea elevilor termină școala la 16 ani. În acest domeniu, problemele sunt și mai complicate de insuficiențele sistemului de formare inițială, care nu conduce la calificări intermediare decât pentru un număr redus de tineri și adulți. Totuși, în Marea Britanie există un sistem de învățământ superior mai eficace. Reformele care au fost operate în sistemul educativ britanic au avut în vedere necesitatea introducerii unui element de selecție în sistem, și crearea posibilității de a permite părinților să-și exercite controlul asupra sistemului școlar. S-a creat un mecanism de stimulare acerbă a concurenței între instituțiile școlare prin publicarea rezultatelor examenelor și supunerea elevilor la teste mai numeroase. Guvernul a elaborat un program național de școli publice și a transformat școlile tehnice în universități.

De asemenea, guvernul a pus la punct sistemul de formare a tinerilor care a fost numit ulterior „Formation jeunes” – „Youth Training” (Formarea tinerilor), având un dublu rol: să-i ajute pe tineri să evite șomajul, prin integrarea lor în viața profesională și ridicarea nivelului de calificare ale persoanelor tinere. Într-o epocă în care nivelul șomajului tinerilor este foarte ridicat, aceste obiective au fost primordiale. Guvernul a căutat să rezolve problema formării complementare, prin adoptarea unui sistem de calificări naționale (National Vocational Qualifications), care să adapteze calificările profesionale la cererile pieței muncii. Responsabilitatea formării în întreprindere revine astăzi managerului. În ceea ce privește programele destinate șomerilor, ele sunt din ce în ce mai axate pe metode, care asigură reintegrarea lor profesională și ieșirea din sistemul de asistență (programul de reinserție).

Sistemul etatist

Sistemul axat pe cerere (Asia de Est). În timpul perioadei de creștere economică foarte ridicată pe care Hong-Kong, Republica Coreea, Singapore, Taiwan și China le-au cunoscut de-a lungul a două decenii, sistemele de învățământ și de formare profesională s-au adaptat foarte rapid la evoluția cererilor de calificări. Guvernele au jucat în acest domeniu un rol capital în ceea ce privește acumularea de calificări de nivel superior. În realitate, în acest caz (de exemplu industria electronică în Republica Coreea), investițiile în formare au precedat creșterea (dezvoltarea) sectoarelor respective, în special pentru a atrage capitalul străin și pentru a garanta că industria dispune de mână de lucru suficient calificată pentru a demara. În Singapore, Fondurile de dezvoltare a calificărilor profesionale au finanțat permanent acest proces complex pentru toate categoriile de lucrători, și au permis asigurarea eficientă a perfecționării mâinii de lucru.

Țările din Asia de Est au reușit să-și sporească zestrea educativă a mâinii de lucru și să pună în mișcare un *sistem public de formare*, cu o rapiditate care a urmat fără dificultate evoluția rapidă a sistemelor lor economice. Totuși, chiar înaintea crizei financiare din 1997, sistemele de învățământ și de formare au început să se confrunte cu problemele de „îmbătrânire”. Metodele rigide de ucenicie (învățământ prin metode practice), „mecanică”, care au servit sistemul educativ, de-a lungul timpului, pentru a realiza o educație de masă cu resurse relativ limitate, au fost mai puțin adaptate la o nouă eră care să privilegieze capacitatea de inovare și de creație. Industriile de vârf au început să ceară noilor angajați să dea dovadă de independență și de aptitudini în a gândi clar și creativ. Pentru o nouă evoluție, guvernele au început să relaxeze normele cu privire la practicile din trecut și să permită organizarea de cursuri (mai) novatoare, capabile să răspundă cererilor din ce în ce mai variate. Încă nu se poate releva clar dacă această diversificare permite acumularea de noi calificări dorite de strategiile guvernelor și de marile întreprinderi.

Sistemul bazat pe ofertă a fost diferit de sistemul în vigoare încă în țări din Asia de Est, care este direcționat structural pe cerere și care funcționează într-un cadru economic deschis și concurențial. Sistemul etatist bazat pe ofertă, care a funcționat în numeroase economii cu planificare centralizată din Europa Orientală și în fosta U.R.S.S. avea drept caracteristică principală faptul că finanțarea formării depinde, în mod esențial, de stat. Acest sistem nu obligă angajatorii să organizeze formarea în școli profesionale.

La ora actuală, sub efectul reformelor economice și trecerii la economia de piață, mult mai puține persoane lucrează pentru stat, ocuparea s-a diminuat în industria manufacturieră și s-a dezvoltat în sectorul întreprinderilor mici și mijlocii. Noi angajatori caută o mână de lucru adaptabilă, iar salariile sunt din ce în ce mai determinate de către forțele pieței, ceea ce reflectă productivitatea economică; din această cauză ecarterile salariale s-au accentuat. Șomajul s-a accentuat și el vizibil. În aceste condiții, sistemele de formare trebuie să facă față unor provocări enorme pentru a se adapta noilor exigențe ale economiei de piață.

Formarea profesională, în economiile asociate la C.E.E. din Europa Centrală și de Est, trebuie să răspundă unor solicitări foarte diverse: recunoașterea necesității reducerii nivelului șomajului lucrătorilor licențiați; creșterea productivității prin menținerea în activitate a lucrătorilor cu experiență; completarea formării profesionale a noilor angajați și promovarea mobilității de ansamblu a lucrătorilor. Totuși, identificarea nevoilor precise de formare nu este un lucru foarte ușor. Numeroși lucrători din aceste țări dețin un nivel bun de instruire și o bună calificare, dar formarea trebuie să corespundă practicilor profesionale asociate economiei de piață.

Întreprinderile din economiile asociate, întâmpină tot mai multe dificultăți pentru finanțarea formării profesionale. Finanțarea asigurată prin întreprindere cuprinde în anii '80:

a) susținerea școlilor de ucenicie;
b) formarea muncitorilor calificați și a personalului înscris la cursuri serale și în cadrul programelor de formare cu timp parțial;
c) permisiunea acordată în mod regulat tehnicienilor și cadrelor tehnice să urmeze cursurile de formare de scurtă durată, altele decât conferințele și seminariile organizate în interiorul întreprinderii. Contribuția întreprinderilor de stat la formare era deci considerabilă, dar ea s-a diminuat, după 1989.

Angajatorii au întrerupt în mare măsură legăturile cu școlile de ucenicie. În ceea ce privește formarea permanentă, și aceasta și-a pierdut mult din importanță. Formarea la locul de muncă, de asemenea, s-a diminuat prin micșorarea angajărilor, precum și a fricii de „braconaj”. În ansamblu, întreprinderile nu asigură aproape deloc formarea, cu excepția acelor care au beneficiat de un aport important de investiții străine. Astfel, cea mai mare parte din țările în tranziție traversează o perioadă pe parcursul căreia întreprinderile au renunțat aproape complet la asigurarea formării personalului. Legăturile tradiționale între instituțiile de formare și întreprinderi practic au dispărut. Totuși, întreprinderile se găsesc din această cauză într-o situație vulnerabilă, în sensul că, necesitățile lor de mână de lucru calificată nu mai sunt satisfăcute de accesul direct la resursele de formare. Alfel spus, întreprinderile nu pot nici controla nici influența direct sursele de formare. În măsura în care economia de piață s-a dezvoltat, nu s-au găsit încă metode de se acoperi aceste lacune. O metodă folosită în unele țări, cum sunt Ungaria, Lituania și Slovenia, a constat în a pune în aplicare un dublu sistem, în care formarea într-o școală profesională este completată printr-o experiență practică într-o întreprindere asociată (apropiere de sistemul german. De aceea, nu se pot formula încă ipoteze clare cu privire la viitorul model care va fi construit de țările în tranziție, candidate la aderare în Uniunea Europeană.

Există sistem preferabil ?

Analiza succintă a caracteristicilor principalelor modele de educație și formare profesională a relevat faptul că între acestea există diferențe mari de reglementare, de organizare, de finanțare și de funcționare. În ultimii ani, o serie de studii au încercat să pună în evidență valențele diferitelor modele, în special prin prisma efectelor formării profesionale și ale calificării asupra productivității muncii.

Concluzia la care au ajuns studiile respective constă în faptul că nu există un sistem de educație și formare profesională ideal. Sistemele de formare diferă considerabil de la o țară la alta și chiar în interiorul aceleiași țări. Ca urmare, capacitatea practică a diferitelor sisteme de a răspunde nevoilor de formare este destul de variabilă în timp.

Un model de educație și formare profesională în România este posibil

Experiența mondială a dovedit faptul că nu există un model unic în domeniul educației și formării profesionale nu numai pe plan internațional, dar nici la nivelul unei singure țări. Diversitatea politicilor, instituțiilor, formelor de organizare și funcționare a diferitelor modele/sisteme de educație și formare profesională este generată de soluțiile particulare adoptate ca răspuns la provocările factorilor interni și externi. Dar, construcția modelelor/sistemelor respective este strâns legată de modelul dominant de ocupare și utilizare a forței de muncă.

În acest context, factorii care determină, în prezent, dar mai ales în perspectivă, o reconsiderare a modelelor ocupaționale – globalizarea economiei, noile tehnici și tehnologii, noile forme de organizare a producției și a muncii – acționează, așa cum menționam anterior, asupra construcției și funcționării modelelor/sistemelor de educație și formare profesională.

În edificarea unui sistem funcțional și eficient de educație și formare profesională în țara noastră, atât pentru tineri, cât și pentru adulți este necesar să se țină seama de experiența internațională pe de o parte, iar pe de altă parte, de obiectivele și orientările (prioritățile) stabilite de Comisia Europeană în acest domeniu. Pe cale de consecință, în consens cu opinia altor specialiști, considerăm că este necesară, în primul rând, **voința politică pentru înscrierea problemei educației și formării profesionale a forței de muncă, a investiției în capitalul uman, între obiectivele prioritare** ale strategiei de dezvoltare economică și socială a României în perspectiva viitorilor 5-10 ani.

În al doilea rând, sunt necesare măsuri convergente în vederea **construcției și dezvoltării unui sistem modern de educație și formare profesională**, de-a lungul întregii vieți, în acord cu obiectivele și prioritățile europene în domeniu, care să aibă în vedere următoarele direcții de acțiune:

- elaborarea unor politici coerente privind formarea profesională continuă (Formarea Profesională Continuă);
- adoptarea unei legislații vizând Formarea Profesională Continuă specifice, ținând cont de faptul că, în prezent, întregul cadru legislativ referitor la educația permanentă este asigurat de acte normative pentru alte domenii (respectiv, pentru educație inițială) sau articole de legi dispartate referitoare la situații particulare (șomaj, protecție socială a persoanelor cu handicap, integrare profesională a absolvenților învățământului preuniversitar și superior);
- stimularea întreprinderilor, în special a celor mici și mijlocii, de a investi în resursele umane;
- asigurarea unui personal calificat – pregătit la nivelul exigențelor europene, pentru domeniile cele mai importante și mai competitive ale economiei – care să susțină aceste cursuri;
- formarea unor structuri instituționale corespunzătoare, adaptate atât nevoilor reale ale unei economii aflate în proces de transformare, cât și a unui sistem de evaluare și acreditare a formatorilor;
- implicarea factorilor locali în încurajarea la nivel comunitar a programelor de formare profesională continuă;
- crearea unui sistem coerent de finanțare care ar putea include, printre altele: contribuții obligatorii ale agenților economici, facilități fiscale, fondul de șomaj, bugetul central și local, contribuțiile donatorilor externi;
- garantarea dreptului fiecărei persoane adulte (peste 18 ani) de a accede la o formă de pregătire profesională (calificare, recalificare, specializare, perfecționare), alta decât cea dobândită prin școală sau formare inițială;
- îmbunătățirea informării prin crearea unei rețele naționale de informare, consiliere educațională și profesională;
- adoptarea unor reglementări fiscale preferențiale pentru întreprinderile mici și mijlocii pentru a le stimula să participe la programele de formare profesională continuă și la programele de sprijinire a inserției persoanelor care caută un loc de muncă;
- încurajarea universităților și a școlilor postliceale de a multiplica oferta de pregătire continuă prin învățământ la distanță, cursuri serale, programe itinerante sau alte forme adresate studenților adulți;
- elaborarea de programe speciale de formare profesională pentru categorii socio-profesionale defavorizate, precum și pentru populația din zonele defavorizate, mai ales din mediul rural;
- completarea formării profesionale continue cu programe de educație cetățenească, programe de pregătire pentru înțelegerea și asumarea de riscuri și dezvoltarea liberei inițiative în condițiile economiei concurențiale, cultură organizațională și educație antreprenorială.

Realizarea acestor desiderate implică, totodată, crearea unui cadru instituțional de monitorizare a sistemului de educație și formare profesională, inclusiv a formării pe parcursul întregii vieți, ținând seama de criterii complexe, care să permită o evaluare a eficienței, precum și intervenții rapide de corectare a deficiențelor și de adaptare la exigențele unor factori și condiții de natură internă sau externă.

Filme la tvRM

Joi, 4 martie 2004, ora 19

Turul Franței – eroii anilor '50

Robic, Bobet, doi campioni cicliști, doi eroi ai anilor '50.

Confruntarea lor pe scena acestui mare teatru itinerant care este Turul Franței reflectă pasiunile și schimbările din anii de după război. A 21-a etapă, o sută de alergători, o sută de mii de kilometri, premii de o sută de milioane, acestea sunt principalele elemente ale celui de-al 34-lea Tur al Franței.

Sâmbătă, 6 martie, orele 21

PAS ÎN DOI

26 iunie 1985. La București are loc premiera filmului „Pas în doi” semnat de Dan Pița. În distribuție: Anda Onesa, Claudiu Bleonț, Ecaterina Nazare, Petre Nicolae.

Un tânăr muncitor cu înaltă calificare, student la seral, scrimer și cântăreț la flaut în timpul liber, se îndrăgostește aproape concomitent de două fete și nu se poate hotărî pe care să o aleagă.

Iată ce scria criticul Mircea Alexandrescu: „Filmul este o demonstrație de viziune cinematografică, o adevărată lecție despre modul în care talentul poate ridica aparent-nesemnificativul la puterea simbolului. Povestirea, prin actul vizualizării, transformă nesemnificativul în semnificație, banalul în destin, universul mărunț în condiția umană”.

În atenția cadrelor didactice și a studenților Universității Spiru Haret

Revista *Opinia națională* – editată de Fundația *România de Mâine* – este un instrument al comunicării moderne, realizat potrivit exigențelor publicisticii contemporane, la îndemâna tuturor celor ce caută un contact permanent cu lumea dinamică în care trăim, cu țara și problemele ei, cu universitatea căreia îi aparțin, cu multitudinea de facultăți, specializări, discipline, evenimente ce definesc viața cotidiană a acesteia.

Abonându-vă la *Opinia națională* vă asigurați primirea regulată a revistei, cu întregul ei univers de articole, informații, comentarii care, adeseori, pot fi și ale dumneavoastră, pentru că, număr de număr, revista vă pune la dispoziție paginile sale.

A fi cititor, colaborator și abonat al Opiniei naționale devine o componentă a condiției intelectualului integrat deplin în viața celei mai reprezentative universități particulare din România.

Costul abonamentului: 48.000 lei pe 3 luni; 96.000 lei pe 6 luni; 192.000 lei pe 12 luni.

Revista se poate procura prin abonament de la toate oficiile poștale din țară. În Catalogul RODIPET, revista se regăsește la poziția 2.256.

Solicitari de abonamente se pot adresa redacției, cu plata prin mandat poștal sau dispoziție de plată pe adresa: *Opinia națională*, Splaiul Independenței nr. 313, Sectorul 6, București, Cont 2511.1-23.1/rol - B.C.R. – Sucursala Unirea.

Programul

Televiziunii România de Mâine (tvRM)

LUNI 1 martie 2004

6:00 **Matinal** (informații utile, sfatul medicului, gimnastică, revista presei, interviuri, muzică). Realizator: Mugur Popovici

9:50 **Știri tvRM**

10:00 Drept civil (1). *Privire generală asupra subiectelor de drept civil*. Autor: prof.univ.dr. Corneliu Turianu

10:50 Drept civil (4). *Sinteze*. Autor: lector univ.dr. Mariana Rudăreanu

11:45 Drept constituțional (4/2). *Evoluția constituțională a României 1944 – 1989*. Autor: prof.univ.dr. Gheorghe Uglean

12:20 Drept roman (13). *Drepturi reale*. Autor: conf.univ.dr. Ștefan Cocos

12:50 Istoria statului și dreptului român (4). *Apariția și formarea dreptului românesc*. Autor: conf.univ.dr. Florin Negoită

13:20 Teoria generală a dreptului (1). *Dreptul și statul*. Autor: prof.univ.dr. Costică Voicu

14:00 **Știri tvRM**

14:10 Drept civil (10). *Contractul de mandat. Contractul de interpunere*. Autor: prof.univ.dr. Corneliu Turianu

15:10 Drept penal (2). *Formele infracțiunii*. Autor: conf.univ.dr. Ion Griga

16:00 Preluare **Deutsche Welle. Jurnal european**

16:30 **Not yet but soon** (limba engleză pentru începători). Realizator: Doru Enache

17:00 **Zhor deasupra paradisului lui Buddha** (film documentar)

17:30 **Muzică populară. Cântă: Victoria Lăcătușu, Aurelia Colibă, Dorica Rațiu, Ion Lupu, Iulian Mutu, Marin Popa (saxofon)**. Realizator: Theodora Popescu

18:00 **Știri tvRM**

18:05 **Curier juridic: Acțiune în stabilirea paternității**. Realizator: prof.univ.dr. Corneliu Turianu

18:30 **Actualități**

19:00 **Oameni care au fost: Marin Sorescu (II)**. Realizator: Corneliu Toader

20:00 **Dincolo de arenă. Anul Olimpic 2004 – campionii nației românești**. Emisiune în direct, de Mugur Popovici

21:00 **Academica: Cultură fără tranziție. Personalități feminine în cultura românească – ediție specială de 1 martie**. Realizator: Carmen Stoianov

22:00 **Presa pe diagonală**. Emisiune în direct, realizată de Cătălina Enache

22:30 **Show-ul de noapte**. Emisiune de George Nicolau

23:50 **24 de ore**

00:20 Drept civil (1). *Privire generală asupra subiectelor de drept civil*. Autor: prof.univ.dr. Corneliu Turianu (r)

01:00 Drept civil (4). *Sinteze*. Autor: lector univ.dr. Mariana Rudăreanu (r)

01:50 Istoria statului și dreptului român (4). *Apariția și formarea dreptului românesc*. Autor: conf.univ.dr. Florin Negoită (r)

02:30 **Show-ul de noapte**. Emisiune de George Nicolau (r)

05:00 Drept penal (2). *Formele infracțiunii*. Autor: conf.univ.dr. Ion Griga (r)

MARȚI 2 martie 2004

6:00 **Matinal** (informații utile, sfatul medicului, gimnastică, revista presei, interviuri, muzică). Realizator: Mugur Popovici

9:50 **Știri tvRM**

10:00 Bazele contabilității (16). *Contabilitatea terților*. Autor: lector univ.dr. Marinică Dobrin

10:35 Bazele informaticii (2). *Coduri de reprezentare*. Autor: conf.univ.dr. Mareș Daniel

11:27 Geografia economiei mondiale (2/1). *Resursele umane ale Terrei*. Autor: prof.univ.dr. Nicu Aur

12:10 Economie politică (19). *Inflația*. Autor: prof.univ.dr. Constantin Mecu

13:05 Birotică (3). *Prezentarea generală – editorul de texte Word*. Autor: asistent univ.dr. Mihai Gabriel

13:30 Drept comercial (3). *Faptele de comerț. Noțiune, caracteristici, categorii*. Autor: lector univ.dr. Olia Maria Corsiuc

14:00 **Știri tvRM**

14:10 Bazele informaticii (8). *Windows Explorer*. Autor: lector univ.dr. Silviu Bărză

14:40 Istoria economică a României (1/1). *Instituționalizarea economiei de piață în România*. Autor: conf.univ.dr. Eugen Ghiorghiță

15:15 Economie politică (21). *Mondoeconomia. Economia mondială – concept și structură*. Autor: prof.univ.dr. Constantin Mecu

16:00 Preluare **Deutsche Welle. Mâine este astăzi** – magazin științific

16:30 **Repere românești**. Emisiune de Silvia Frimu

17:00 **Invenția invențiilor** (film documentar)

17:30 **Videoteca muzicii populare. „Între Pală și Petrești.” Solist: Vasile Anghel**. Realizator: Dumitru Cucu

18:00 **Știri tvRM**

18:05 **Curier juridic**. Realizator: prof.univ.dr. Corneliu Turianu

18:30 **Actualități**

19:00 **Pionierii peisajului** (film documentar)

20:00 **Fairplay. Reluarea Diviziei A la fotbal, tensiuni și emoții**. Talk-show pe probleme de actualitate ale sportului. Realizator: Mugur Popovici

21:00 **Academica: Învățământ. Competitivitatea învățământului superior**. Realizatori: prof.univ.dr. Nicolae Radu și Ilie Ciurescu

22:00 **Presa pe diagonală**. Emisiune în direct, realizată de Cătălina Enache

22:30 **Show-ul de noapte**. Emisiune de George Nicolau

23:50 **24 de ore**

00:20 Bazele contabilității (16). *Contabilitatea terților*. Autor: lector univ.dr. Marinică Dobrin (r)

00:50 Bazele informaticii (2). *Coduri de reprezentare*. Autor: conf.univ.dr. Mareș Daniel (r)

01:40 Geografia economiei mondiale (2/1). *Resursele umane ale Terrei*. Autor: prof.univ.dr. Nicu Aur (r)

02:30 **Show-ul de noapte**. Emisiune de George Nicolau (r)

05:00 Economie politică (19). *Inflația*. Autor: prof.univ.dr. Constantin Mecu (r)

MIERCURI 3 martie 2004

6:00 **Matinal** (informații utile, sfatul medicului, gimnastică, revista presei, interviuri, muzică). Realizator: Mugur Popovici

9:50 **Știri tvRM**

10:00 Psihologie socială (8). *Cercetări posibile în domeniul psihologiei*. Autor: prof.univ.dr. Nicolae Radu

10:35 Logică generală (6). *Sistemul axiomatic al logicii predicatelor*. Autor: lector univ. Gabriel Iliescu

11:35 Teoria comunicării (4/1). *Tipuri de comunicare*. Autor: conf.univ.dr. Sultana Craia

12:10 Conceperea și elaborarea ziarului (4). *Statutul psiho – profesional al jurnalistului (II)*. Autor: lector univ. Mihai Cernat

12:35 Genuri ziaristice (4). *Lecție introductivă*. Autor: lector univ. Marin Stoian

13:15 Fundamentele psihologiei (6). *Memoria*. Autor: prof.univ.dr. Mihai Golu

14:00 **Știri tvRM**

14:10 Informatică pentru sociologie (10). *Modificarea și formatarea diagramelor*. Autor: conf.univ.dr. Constantin Dochitșoiu

14:45 Neuropsihologie (5). *Neurocibernetică*. Autor: conf.univ.dr. Corneliu Stanciu

15:30 Sociologie economică (1). *Introducere*. Autor: prof.univ.dr. Emilian Dobrescu

16:00 Preluare **Deutsche Welle. Mâine este astăzi** – magazin științific

16:30 **Lumea de mâine. Starea științei**. Invitat: Dan Manolache – *Societatea Română de Radiodifuziune*. Realizator: Alexandru Mironov

17:30 **Vorbii, scrieți românește!** Emisiune de Valeriu Marinescu

18:00 **Știri tvRM**

18:05 **Curier juridic**. Realizator: prof.univ.dr. Corneliu Turianu

18:30 **Actualități**

19:00 **Ani de liceu. Prezentarea Liceului „Spiru Haret” – București**. Realizatori: Alina Motoc și Mugur Popovici

20:00 **Repere românești**. Emisiune de Silvia Frimu

20:30 **Gala muzicii culte. Recital din Stagiunea Gaudeamus**. Emisiune de Mihai Dărie

21:00 **Academica: România în lume**. Emisiune în direct, de Nicolae Mardari

22:00 **Presa pe diagonală**. Emisiune în direct, realizată de Cătălina Enache

22:30 **Show-ul de noapte**. Emisiune de George Nicolau

23:50 **24 de ore**

00:20 Psihologie socială (8). *Cercetări posibile în domeniul psihologiei*. Autor: prof.univ.dr. Nicolae Radu (r)

00:50 Logică generală (6). *Sistemul axiomatic al logicii predicatelor*. Autor: lector univ. Gabriel Iliescu (r)

01:50 Informatică pentru sociologie (10). *Modificarea și formatarea diagramelor*. Autor: conf.univ.dr. Constantin Dochitșoiu (r)

02:30 **Show-ul de noapte**. Emisiune de George Nicolau (r)

05:00 Teoria comunicării (4/1). *Tipuri de comunicare*. Autor: conf.univ.dr. Sultana Craia (r)

05:35 Conceperea și elaborarea ziarului (4). *Statutul psiho – profesional al jurnalistului (II)*. Autor: lector univ. Mihai Cernat (r)

JOI 4 martie 2004

6:00 **Matinal** (informații utile, sfatul medicului, gimnastică, revista presei, interviuri, muzică). Realizator: Mugur Popovici

9:50 **Știri tvRM**

10:00 Istoria literaturii române (10). *Evoluția romanului românesc*. Autor: lector univ.dr. Luiza Marinescu

10:55 Teoria literaturii (1). *Literatura, arta cuvântului*. Autor: lector univ.dr. Valeriu Marinescu

11:30 Limba latină (17). *Formele compuse ale diatezei pasive*. Autor: conf.univ.dr. Liviu Franga

12:00 Limba română (9/2). *Probleme de morfosintaxă*. Autor: prof.univ.dr. Ion Toma

12:50 Limba spaniolă (curs practic) (5). *Sintaxa limbii spaniole*. Autor: conf.univ.dr. Ileana Scipione

13:15 Istorie și civilizație franceză (5). *Secolul XVIII*. Autor: lector univ.dr. Liana Repețeanu

14:00 **Știri tvRM**

14:10 Istoria literaturii române (4). *Cele mai vechi manuscrise*. Autor: lector univ.dr. Luiza Marinescu

14:35 Literatura română (6). *Începuturile literaturii române scrise*. Autor: prof.univ.dr. Ion Dodu Bălan

16:00 Preluare **Deutsche Welle. Mâine este astăzi** – magazin științific

16:30 **Resursele umane ale României – stare și perspective**. Emisiune de prof.univ.dr. Victor Axenciuc

17:30 **Întâlnire cu folclorul. Maria Dragomiroiu, Elisabeta Turcu, Laura Lavric, Gheorghe Rosoga, Petre Săbădeanu, Radu Ciordăși**. Emisiune de Theodora Popescu

18:00 **Știri tvRM**

18:05 **Curier juridic**. Realizator: prof.univ.dr. Corneliu Turianu

18:30 **Actualități**

19:00 **Film documentar cinematografic. Turul Franței – eroii anilor '50** (Franța)

20:00 **Grădinile din Luxemburg** (film documentar)

21:00 **Academica**. Realizator: conf.univ.dr. Eugen Ghiorghiță

22:00 **Presa pe diagonală**. Emisiune în direct, realizată de Cătălina Enache

22:30 **Show-ul de noapte**. Emisiune de George Nicolau

23:50 **24 de ore**

00:20 Istoria literaturii române (10). *Evoluția romanului românesc*. Autor: lector univ.dr. Luiza Marinescu (r)

01:10 Teoria literaturii (1). *Literatura, arta cuvântului*. Autor: lector univ.dr. Valeriu Marinescu (r)

01:40 Istorie și civilizație franceză (5). *Secolul XVIII*. Autor: lector univ.dr. Liana Repețeanu (r)

02:30 **Show-ul de noapte**. Emisiune de George Nicolau (r)

05:00 Limba latină (17). *Formele compuse ale diatezei pasive*. Autor: conf.univ.dr. Liviu Franga (r)

05:30 Limba spaniolă (curs practic) (5). *Sintaxa limbii spaniole*. Autor: conf.univ.dr. Ileana Scipione (r)

VINERI 5 martie 2004

6:00 **Matinal** (informații utile, sfatul medicului, gimnastică, revista presei, interviuri, muzică). Realizator: Mugur Popovici

9:50 **Știri tvRM**

10:00 Cultură și civilizație europeană (2/1). *Sfârșitul civilizației antice și începutul creștinismului*. Autor: prof.univ.dr. Răzvan Theodorescu

10:35 Introducere în știința poliției (7). *Interesul național*. Autor: prof.univ.dr. Mihai Oțunu

11:35 Introducere în politici economice și comerț internațional (7). *Sfârșitul civilizației antice și începutul creștinismului*. Autor: asistent univ.dr. Mădălina Spănu

12:00 Psihologia educației (15). *Personalitatea și dinamica ei*. Autor: lector univ.dr. Gabriela Cătălina Cristea

12:35 Introducere în marketing (7). *Politica promoțională*. Autor: asistent univ.dr. Ioana Andrieșei

13:10 Istoria contemporană a românilor (1). *Introducere în studii istorice contemporane*. Autor: lector univ.dr. Teodora Stanciu

14:00 **Știri tvRM**

14:10 Algebră (4). *Teorema lui Lagrange*. Autor: asistent univ.dr. Lorena Tufan

14:35 Geologie (3). *Roci magmatice*. Autor: prof.univ.dr. Marin Seclăman

15:20 Istoria medie a românilor (7). *Organizarea internă a Țărilor Române*. Autor: conf.univ.dr. Mihail Andreescu

16:00 Preluare **Deutsche Welle. Arte 21**

16:30 **Forum IT. „Măștișor digital”**. Emisiune în direct de Cătălin Grosu

17:30 **Întâlnire cu folclorul. Soliști: Maria Loboș, Elena Pădure, Ana Strămturean, Anișoara Vlaicu, Ionela Morușan, Maria Ghinea, Maria Costin Murgoci, Mitrifă Crețu, Nicolae Mihai-Grăia**. Emisiune de Theodora Popescu

18:00 **Știri tvRM**

18:05 **Deschide cartea**. Emisiune de Alexandru Mironov

18:30 **Actualități**

19:00 **Starea de drept**. Emisiune de Nicolae Mardari

20:00 **Viața de student în campusul Universității Spiru Haret – Facultatea de Teatru**. Emisiune de Alina Motoc și Mugur Popovici

21:00 **Academica. Poluarea și protecția mediului**. Emisiune de Constantin Pintilie

22:00 **Presa pe diagonală**. Emisiune în direct, realizată de Cătălina Enache

22:30 **Îți mai aduci aminte, doamnă?** Emisiune de Ionela Prodan (r)

23:50 **24 de ore**

00:20 Cultură și civilizație europeană (2/1). *Sfârșitul civilizației antice și începutul creștinismului*. Autor: prof.univ.dr. Răzvan Theodorescu (r)

00:50 Introducere în știința poliției (7). *Interesul național*. Autor: prof.univ.dr. Mihai Oțunu (r)

01:40 Geologie (3). *Roci magmatice*. Autor: prof.univ.dr. Marin Seclăman (r)

02:30 **Program nocturn**

05:00 Algebră (4). *Teorema lui Lagrange*. Autor: asistent univ.dr. Lorena Tufan (r)

05:20 Istoria medie a românilor (7). *Organizarea internă a Țărilor Române*. Autor: conf.univ.dr. Mihail Andreescu (r)

SÂMBĂȚĂ 6 martie 2004

6:00 **Matinal** (informații utile, sfatul medicului, gimnastică, revista presei, interviuri, muzică). Realizator: Mugur Popovici

9:00 **Sunteți un om sănătos?** Realizator: prof.univ.dr. Constantin Dumitrache

10:00 **Vorbii, scrieți românește!** Emisiune de Valeriu Marinescu (r)

REVISTA OPINIA NAȚIONALĂ ESTE EDITATĂ DE FUNDAȚIA ROMÂNIA DE MÂINE.

Instituție social - umanistă de cultură, știință și învățământ

Revista se poate procura prin abonament de la toate oficiile poștale din țară. În Catalogul RODIPET, revista se regăsește la poziția 2.256.

Solicitari de abonamente se pot adresa redacției, cu plata prin mandat poștal sau dispoziție de plată pe adresa: *Opinia națională*, Splaiul Independenței nr. 313, Sectorul 6, București, Cont 2511.1-23.1/rol - B.C.R. – Sucursala Unirea.

ISSN 1221-4019

Machetarea computerizată și tiparul executate de
LABORATORUL DE TEHNOREDACTARE ȘI TIPOGRAFIA
FUNDAȚIEI ROMÂNIA DE MÂINE

Publicația OPINIA NAȚIONALĂ este înregistrată la Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci la nr. 24.000/7.090.672 din 3 septembrie 1997.

Opinia națională

**Telefoane:
410.39.11 și
410.39.13,
interioare:
116, 122, 105
Fax:
411.33.84**

2004 – anul comemorării lui Ștefan cel Mare și Sfânt

MIHAI CODREANU

STATUIA LUI ȘTEFAN Într-un apus de soare

Însuflețit în bronzul nemuririi,
Eroul vremilor medievale,
Cu buzduganu-ntins și-ncins de zale,
Se-nalță ca fantoma răsvrătirii.

Și-un harmăsar mai sprinten ca zefirii
Stă-n frâu ținut și spumegă-n zăbale;
Iar fastul mantiei voevodale
Își strânge-n falduri nimbul strălucirii.

Din soare, sângerând pe după dealuri,
Ale Moldovei sfinte idealuri
Coboară pe figura-i ca o slavă...

... Și razele coroanei domnitoare
Iau tonuri de rubin, – pe când, sub soare,
S-aprinde-n zări o Roșie Dumbravă...

Lupta de la Baia (1467). Gravură din cronica lui Thurócși

APOI Ștefan își așternu de moarte și trecu la cele veșnice în ziua de 2 iulie din acel an 1504, început, spune cronica, prin prevestirea unei grozave ierni, după care veniră „ploi mari și vărsări de ape și potoape”.

Pe lespedea frumoasă de la Putna, sie însuși de mult gătită, urmașii nu găsiră vremea să umple locurile goale pentru anul, luna și ziua sfârșitului.

Fusese înainte de toate un ziditor de țară. Găsisse anarhie, cu patimi care răsăreau în fiecare moment și pe care nici o vărsare de sânge, fie și a celui mai scump, nu le putea potoli, și lăsa o boierime împăcată cu sine și ascultătoare de Domn, în care cu bună-cuviință tinerii veneau să ieie pe urmă locul bătrânilor cari se duceau. Boierimea în care nu mai era vechiul spirit maramureșean de oameni nestăpâniți, gata de orice încăierare și ușuratec trecând de la o ascultare la alta, privind, din tată în fiu, țara, nu numai ca o moșie, ci și ca o pradă. Se crease acum o altă lume, care nu-și mai amintea nesiguranțele, capriciile, desele răsturnări, fărâdelegile nepedepsite și omorurile în serie de la început. Alexandru cel Bun părea înviat, cu aceeași siguranță statornicie și înțelepciune, dar cu un braț mult mai greu pentru oricine-i sta în cale.

N-a venit anume ca să facă războaie. Ele i s-au impus. Numai gata de luptă putea să se facă respectat, și biruința aproape sigură era singura cheazășie față de vecinii lacomi, gata să se arunce la cel dintâi semn de slăbiciune. De la început și-a făcut o oaste și, după cele mai grele încercări, a înnoit-o.

A fost primul creștin prin faptă în fața unui contemporan ca Vlad Călugărul, care era astfel prin credință numai. S-a umplut și împodobit Moldova de bisericile pomenirilor de înaintași și amintirilor de propriile biruinți: la mănăstiri, ca Putna, Voronețul, Neamțul, în forma cea nouă, cu mult cea mai largă, adăugându-se ctitoriile boierilor, și în orașe unde, din când în când, răsărea Domnul împărțitor de dreptate, deși hrisoavele se scriau mai mult după aceea, la Suceava.

Dar nu era de ajuns să fie cineva un bun creștin pentru a fi, când el jignea țara, la adăpostul acestui greu buzdugan.

Simțul neamului l-a avut în suflet și mai ales ființa lui întreagă a trăit în el. Dar față de românii din jos el a avut întâi numai legătură personală cu Vlad Vodă, pentru ca îndată grija-i de căpetenie în această parte, după luarea Chilieii, să fie a gospodaruilor care nu suferă ca în fața casei sale să fie cine poate să-l întreacă după aceleași câștiguri.

Dar, adesea biruitor asupra unor Domni „băsărăbești” sau „munteni”, cari-l primejduiau prin ei înșiși sau prin legăturile cu turcii, n-a crezut că-și mai poate adăugi încă o țară. Aceasta pentru că în socoteliile pe care i se sprijinea cugetarea, aceea era altă moșie, și alții aveau asupra ei dreptul.

Față de contemporanii săi din creștinătate, a fost nesfârșit superior, deși nu s-a făcut înfățișat cu laurii Cezarilor pe frunte ca jumătate-românul Corvin Matiaș.

*)Conferință ținută de N.Iorga, în seara zilei de 5 februarie 1937, la Radio. Publicată în *Istoria Românilor*, vol.IV. cu titlul *Caracteristica lui Ștefan cel Mare*.

Nicolae Iorga Un ziditor de țară*)

Avea mult mai multă pricepere decât acesta și nu se lăsa ispitit de măririle care rățăcesc, nici îmbătat de laudele care se îngrămădesc asupra celor puternici. Cazimir al Poloniei trebuia să-l deguste pentru greutatea cu care trecea la faptă, pentru ușurința cu care se lăsa încântat de formele goale, iar pe urmașii lui i-a privit mai mult ca pe niște copii nebnutateci cari nu știau prețui comora bătrânețelor unui astfel de vecin.

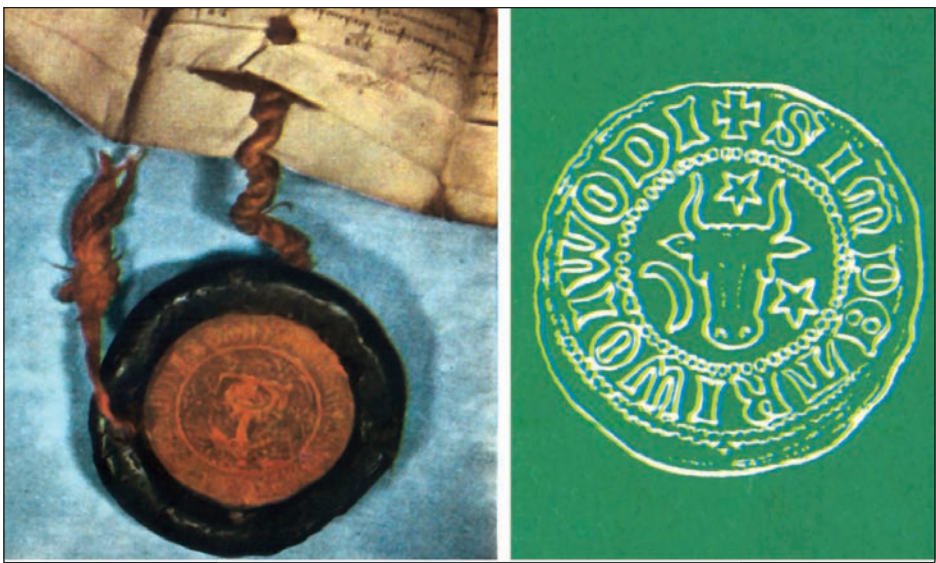
De Ivan Muscalul, care râvnea norocul, sprijinit pe atâtea înțelepciune, al moldoveanului, nu s-a putut apropiat; acela era mai aproape de un han al Crimeii sau al Volgei decât de un cuvîncios Domn român.

Turcii i se iviseră în față cu gloria cuceririi recente a cetății împărătești de un tânăr viteaz ca dânsul, care nu desprețuia pe creștini și a căutat legături cu dânsii. Și-a dat samă că, intrând în milenara tradiție a Bizanțului, Mohammed al II-lea nu înțelegea a se așeza ca stăpânitor de-a dreptul pe malul stâng al Dunării, unde-i trebuia numai forma, formalitatea închinării și plata tributului. Același tribut la nevoie îl arunca și el în gura lupului.

Dar nu s-ar fi coborât, ca Domnii de la munteni, până la actul călătoriei la împăratul cel nou.

Acesta rămânea pentru el „păgânul”, ca și ceilalți „împărați” ai hoardelor tătărești din Răsărit, de ale cărora năvăliri pradălnice a știut să se păzească, altfel decât Polonia veșnic năvălită, arsă și însângerață.

Nu moștenise o luptă pentru cruce și nici un sentiment de scărăbă față de necredincioși. Răpede însă, fără să aibă ca îndemn ura, el a simțit lupta pentru cruce ca o datorie, și datoria aceasta, în vremele când stătea mai bine cu ambițiosul Mohammed, cu molâul Baiazid, n-a părăsit-o niciodată, ca linie hotărâtoare, îndată ce țința politică se ridica mai sus de nevoile momentului.

Stema Moldovei așa cum apare pe sigiliul lui Ștefan cel Mare păstrat la Biblioteca Academiei.

Opinia națională își propune să reproducă în numerele următoare fragmente din cartea lui **Mihail Sadoveanu „Viața lui Ștefan cel Mare”** – strălucită creație literară închinată marelui voievod român. Începem cu acest prim capitol

Mihail Sadoveanu

Viața lui Ștefan cel Mare

Capitolul I

În care se arată de ce a trebuit să vie Ștefan-Voievod cel Mare la tronul Moldovei

I

Când în micul și neînsemnatul principat al Moldovei a intrat Ștefan, fiul lui Bogdan, ca să apuce domnia, cursul anilor de la Hristos era 1457.

Tânărul domnișor era cu totul necunoscut. După asasinarea părintelui său trăise pribeag la curți străine. Acuma venise cu ajutor de la munteni, cu partizani de țară și mercenari de strănsură. Faptul, întocmai la fel, se petrecuse în nenumărate rânduri în acel început de veac, cu alți pretendenți. Unii își aduceau sprijinul de la unguri, alții de la leși: zilele domniilor lor fuseseră puțin și supuse blăstămului. Se afla acolo, lângă Dunăre, la marginea Europei și a Scitiei, un colț nou de lume, de prea scurtă vreme întemeiat și bătut de vânturi contrare. Mai sosea un nou de pulbere, din care amenința cătră scaunul Țării, Suceava, o altă spadă, cercând norocul stăpânului ei.

Ceea ce numeau oamenii de atunci voința neclătită a lui Dumnezeu hărăzea aceluia braț și acelei spade un destin cu totul excepțional.

II

Țara Moldovei se cuprindea atunci de la Pocuția în lungul Carpaților până la Dunărea, Marea și Nistru, ocol de 222 de mile geografice sau 274 de ceasuri cu piciorul de jur împrejur. După astâmpărul hoardelor, care, totuși, nu-și uitau de tot drumurile lor vechi de pradă, descăleseră aici domni și boieri de peste munte, cu soții lor, năzuind spre largime și căutând să scape din strânsarea regelui unguresc. Găsind pământuri grase și păduri bătrâne, se lărgiseră pe văile apelor, spre câmpii. Sămânța acelor oameni liberi era de vechi pământeni ai Daciei, grăind o limbă care amintea stăpânirea și amestecul romanilor. De la munții Apuseni la Maramureș, în tot nordul Ardealului, au

rămas până astăzi vetrele de demult, ținute de aceleași neamuri statornice din care se trag acei descălecători.

La începutul veacului XV, a stătut Voievod în Suceava Alexandru, căruia i s-a zis cel Bun, din familia Mușat. Acest domn de țară nouă a așezat rânduieli după moda împărăției Bizanțului, împărțind dregătorii, punând căpitenii peste oști, părcălăbi și șoltuzi peste târguri și cetăți. A împunericit cu hrisoave pe stăpâni vechi și noi ai cuprinsurilor, a așezat biruri și vămi, a recunoscut privilegiu găsite ale neguțătorilor străini, armeni, nemți și genevezi, gospodărind treizeci și mai bine de ani cu pace și cu tihnă. La trecătorile mușților, spre țara regelui ungur, găsisse cavaleri nemți, papistași după credință, pe care i-a respectat și cu care a trăit în bună înțelegere. El însuși a avut soții doamne catolice; totuși el a fost cel dintâi mare orânduitor al ortodoxiei.

Astfel, într-un veac, oamenii din munte s-au dezvălit cătră câmpie. Înmulțind satele, s-au răsfirat spre Prut și Nistru. Își măsurau iazurile cu bătaia săgeții, prisăcile în poieni cu aruncătura baltagului, moșile neamurilor cu ochii, din cel mai înalt Țanc cât cuprindeau privirile în patru vânturi, punând semne și bătând bouri. Umblau cu turmele de la Câmpulung și Troțuș până la Chilia și Liman. Din cetățile Nistrului, străjerii domnești se uitau în pustiile tatarilor.

III

Nevoia de autoritate în aceste ținuturi bântuite de invazii se întovărășea cu un îmbielșugat folos pentru visteria domnească: deoarece împrejurările europene și hegheмония comercială a Republicii Venețiene în Marea de Mijloc siliseră pe genevezi, biruiți în interesele lor cardinale de neguțătorii lui San Marc, să-și caute spre Orientul asiatic o cale continentală. Întovărășindu-se cu nemți și leși, având agenți pe armeni și greci, oamenii de afaceri de la Genova organizaseră concurența prin drumul tătarăsc, care acum mergea în lungul

Moldovei la Cetatea Albă, sub apărarea noului voievod. Un al doilea drum, pe la ocelele domnești de la Troțuși, ori pe la Brașovul Ardealului, se sfârșea la cetatea Chilieii. Din ambele porturi, corăbiile geneveze pluteau spre Cafă. Privilegiile și orânduilele întocmite în timpul lui Alexandru-Voievod Bătrânul arată, prin grija, preciziunea și enumerarea amănunțită a articolelor cu taxele respective, importanța acestui capitol fiscal pentru Domnie. Pământul virgin al Moldovei își dădea rodul lui în chip firesc; oile și vitele albe se prăseau în imășuri largi; unele mergeau la export pe calea mării, altele se îndrumau spre Danțig; companiile de comerț de la Genova și sucursalele lor de la Liov lăsau visteriei însemnate câștigi de aur. Asemenea amestec de interese a sporit și năzuința crailor Ungariei și Poloniei de a păstra ori a impune influența și suveranitatea lor asupra acestui mic însă bogat și important principat.

Alexandru-Voievod Mușat a domnit deci cu bine și prietenie ani treizeci și doi chiar la începutul veacului. A avut la curtea lui o doamnă de la Ardeal; pe urmă una de la Cracovia, soră a însuși regelui Vladislav. A împrumutat măriei sale Craiului, ca să-și poarte războaiele cu cruciații, o sumă însemnată de galbini, pentru care a luat amanet ținuturi și cetăți leșești, și-a făcut scrisorile de închinare după moda medievală cătră ambii suverani, și a adormit, într-o legea părinților săi, liber și de sine stătător, poruncind să-i fie sălașul de veci în sfânta mănăstire a Bistriței, unde odihnește și acum.

Urmând oarecum pilda climatului din această parte de lume, care se desfășură fără noimă și-n salturi de tigr, amestecând anotimpurile, ploile cu viscolele, tornadele cu calmurile neclintite, revărsările de puhoiae cu secetetele, Domnia de la Moldova s-a tulburat îndată după moartea bătrânului. Vreme de un sfert de veac au urmat împărăcheri, silnicii, prigoniri și omoruri în familia domnească, sub privegherea și grija regilor suzerani.

Pacătoasa fire a oamenilor indeobște și a pământenilor de la noi îndeosebi atăță

la desfătarea răului atunci când trupul se lăfăiește în huzur, iar înțelepciunea nu se vadește decât la sfârșitul nenorocirilor.

Blandul și prea cinstitul Voievod Alexandru s-a îngrijit cuvințios de Doamnele sale; dar umblând ca să dregă dreptățile norodului, prin atâtea bieșug de turme, bucate și podgorii, s-a molipsit de voia-bună a tuturor într-o nunta cu pământul feciorelnic, și a lăsat copii din flori în multe părți. Așa că după ce colaboratorii săi legiuitori au început a se împunge și a se tăia, căutând ajutor la craii străini, s-au semețit și unii din copiii din flori, socotindu-se tot os din osul Voievodului răposat, cu același drept în fața lui Dumnezeu.

Feciorul cel mai mare al lui Alexandru Bătrânul a fost Ilie, însoțit cu Maria, soră a reginei Poloniei. Din căsnicia aceasta s-au născut două vlăstare: Roman și Alexandru. Al doilea fecior al Voievodului răposat se numea Ștefan.

Ilie, cumnat regesc, a stătut Domn în Suceava până ce, la uneltirile și amenințările fratelui său, s-a înduplecat să-i dea în stăpânire Țara-de Jos. Domnia aceasta dublă a durat până la 1444, când regele Vladislav lagelo a pierit în bălălia cea mare de la Varna, cu turcii. Îndată Ștefan, văzând pe fratele său fără orocitori, a pășit asupra lui prinzându-l în scaunul de la Suceava și punând pe găde să-i scoată ochii. Roman, feciorul orbitalui, cu fratele său Alexandrel și cu maica sa scapă în Lehia, punându-se sub aripa unchilor și neamurilor din Republică.

În țară, Ștefan ucigașul își împarte domnia cu Petru, al treilea frate, mai mic, până ce Roman, cu oaste leșească, vine asupra lui în Suceava, îl prinde și îl descăpățânează. Petru fuge în Ardeal, se întoarce cu sprijin de la Ioan Corvin, voievodul acelei țări, și alungă pe nepotul său. Nu mult după aceea Roman, pribeag în Polonia, moare. Îndată Doamna Maria, maica sa, sumuță asupra Moldovei pe Alexandrel, al doilea copil. Partizanii leși îl pun pe acesta în scaunul Sucevii și de acolo Alexandrel-Vodă cade la împăcare cu un unchi al său Petru Aron, îngăduindu-l să domnească în parte.

fondul lor de civilizație primară, însă păstrând în ei demnitatea și amintirea nedeslușită a unei nobleți, căutaseră aici peste munte o regiune de dezvoltare liberă. Înțelepciunea cea mai presus de toate a Celui etern trebuia să le dea un impuls de viață pentru restricia îndelungă a vremurilor ce aveau să vie.

Grupele umane n-au toate aceeași chimie sufletească și același destin. Unele au avut soarta să umble din loc în loc pe uscat și pe mări, schimbând produse, făcând negoț și întemeind orașe. Altele și-au mișcat turmele și sălașele din furnicarul Asiei, bătdând războaie și cutropind alte neamuri, agionisându-și bunurile lumii cu sabia. Totuși cei dintâi au rămas mai presus cu agerimea vicleniei lor. În sfârșit, sunt neamuri care prind rădăcină în pământ ca pădurile și ca ierburile. Acestea se ridică din furtuni și din puhoiae, străduind, așteptând și pentru ele de la Dumnezeu plinirea timpului.

Asemenea neamuri nu ară morminte altora, nu deschid puhoiae de sânge și nu clădesc piramide de leșuri; nici nu adună în haznale aurul lumii. Nu se bucură de bunuri prea mari și de fală prea înflorită. Viața plugarului și a păstorului statornic e mărginită; e ordonată de apusuri și asfințituri, de anotimpuri, de vatra familială și de mormintele strămoșilor. Mulțămirea lui materială e mediocră; de aceea își creează bunuri sufletești. Religia și legenda, cântecul și tradiția sunt pentru el bunuri mai substanțiale decât aurul.

Din această categorie inferioară s-a întâmplat să fie pământeni aceștia din Dacia și din preistorie. Dezvoltarea lor finală, pentru destinul care ne poartă pe toți în spirala ascendentă a umanității, era dintru început hotărâtă de Dumnezeu. Eliberarea în vlăstare nouă trebuia să fie umată de o impulsivitate de energie, care să ajungă pentru trei veacuri. Forța de inerție avea să fie reluată abia în timpurile nouă, când seminiția întreagă s-a încheget din instinct, pregătind elaborarea unei conștiințe depline și a unei meniri.

Acesta e una din explicațiile ascunse ale ivirii lui Ștefan-sin-Bogdan-Voievod la tronul Moldovei.

Mai sunt și altele.